

VNS 8/2021 vp

Valtioneuvoston puolustusselonteko

Valtioneuvosto Helsinki 2021

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Valtioneuvosto

© 2021 tekijät ja puolustusministeriö

ISBN pdf: 978-952-383-820-8

ISSN pdf: 2490-0966

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2021

Valtioneuvoston puolustuselonteko

Valtioneuvoston julkaisuja 2021:78

Julkaisija Valtioneuvosto

Yhteisötekijä Julkaisun laji: Valtioneuvoston puolustuselonteko
Toimeksiantaja: Hallitusohjelma

Kieli suomi

Sivumäärä 61

Tiivistelmä

Valtioneuvoston puolustuselonteko eduskunnalle antaa puolustuspoliittiset linjaukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämiselle. Puolustuselonteolla ja sen toimeenpanolla varmistetaan, että Suomen puolustuskyky vastaa toimintaympäristön vaatimuksiin.

Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (VN julkaisuja 2020:30) on arvioitu Suomen toimintaympäristöä sekä esitetty Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan painopisteet ja tavoitteet. Puolustuselonteko syventää tarkastelua puolustuspolitiikan ja sotilaallisen maanpuolustuksen näkökulmasta. Puolustuselonteko on valmisteltu poikkihallinnollisessa yhteistyössä ja sen laatimisessa on kuultu parlamentaarista seurantaryhmää. Puolustuselonteon linjaukset ulottuvat 2020-luvun loppuun.

Puolustuselonteolla ja sen toimeenpanolla turvataan Suomen puolustuskyky jännitteisessä ja vaikeasti ennakoitavassa toimintaympäristössä, luodaan edellytykset koko maan kattavan ja kaikki operatiiviset toimintaympäristöt huomioivan puolustusjärjestelmän ylläpidolle ja kehittämiselle, linjataan valmiuden ylläpidon, asevelvollisten kouluttamisen sekä uusien suorituskykyjen kehittämisen edellyttämä henkilöstötarve ja taloudelliset voimavarat sekä ohjataan kansainvälisen puolustusyhteistyön sekä kansallisen lainsäädännön kehittämistä.

Asiasanat puolustuspolitiikka, maanpuolustus, puolustusjärjestelmät, selonteot

ISBN PDF 978-952-383-820-8

ISSN PDF 2490-0966

Julkaisun osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-820-8>

Statsrådets försvarsredogörelse

Statsrådets publikationer 2021:78

Utgivare Statsrådet

Utarbetad av Typ av publikation: Statsrådets försvarsredogörelse

Uppdragsgivare: Regeringsprogrammet

Språk finska

Sidantal

61

Referat

Statsrådets försvarsredogörelse till riksdagen drar upp de försvarspolitiska riktlinjerna för hur den finska försvarsförmågan ska upprätthållas och utvecklas. Genom försvarsredogörelsen och genom att verkställa den säkerställer man att den finska försvarsförmågan motsvarar de krav som verksamhetsmiljön ställer.

I statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelse (Statsrådets publikationer 2020:31) bedöms Finlands omvärld och presenteras prioriteringarna och målen för den finska utrikes- och säkerhetspolitiken. Försvarsredogörelsen fördjupar granskningen ur försvarspolitiken och det militära försvarets synvinkel. Försvarsredogörelsen har beretts genom ett tväradministrativt samarbete, och den parlamentariska uppföljningsgruppen har hörts. Riktlinjerna i försvarsredogörelsen sträcker sig fram till slutet av 2020-talet.

Genom försvarsredogörelsen och verkställandet av den tryggas Finlands försvarsförmåga i en spänd och svårförutsägbar verksamhetsmiljö, skapas förutsättningar för att upprätthålla och utveckla ett försvarssystem som täcker hela landet och beaktar alla domäner, dras riktlinjer upp för det personalbehov och de ekonomiska resurser som upprätthållandet av beredskapen, utbildningen av värnpliktiga samt utvecklingen av nya förmågor förutsätter samt styrs utvecklandet av det internationella försvarssamarbetet och den nationella lagstiftningen.

Nyckelord försvarspolitik, landets försvar, försvarssystem, redogörelser

ISBN PDF 978-952-383-820-8

ISSN PDF

2490-0966

URN-adress <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-820-8>

Government's Defence Report

Publications of the Finnish Government 2021:78

Publisher Finnish Government

Group author Publication type: Government's Defence Report

Commissioned by: Government Programme

Language Finnish

Pages

61

Abstract

The Government Defence Report to Parliament provides the defence policy guidelines for maintaining and developing Finland's defence capability. The Report and its implementation ensure that Finland's defence capability meets the requirements of the operating environment.

The Government Report of Foreign and Security Policy (Publications of the Finnish Government 2020:32) has examined Finland's security policy environment and presented the goals and priorities of Finnish foreign and security policy. The focus of the analysis in the Defence Report is on defence policy and on military defence. The Defence Report was prepared in a cross-governmental cooperation, and the Parliamentary Monitoring Group was regularly consulted. The Defence Report guidelines cover a time period until the end of this decade.

The Defence Report and its implementation will ensure Finland's defence capability in an operating environment that is tense and unpredictable. The implementation will create the prerequisites for developing and maintaining a defence system that encompasses the entire country and all domains; it will outline the personnel requirements and economic resources required for maintaining readiness, for training of conscripts and reservists, and for developing new capabilities; and it will steer the development of international defence cooperation and national legislation.

Keywords defence policy, national defence, defence systems, reports

ISBN PDF 978-952-383-820-8

ISSN PDF

2490-0966

URN address <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-820-8>

Sisältö

TIIVISTELMÄ	8
1 JOHDANTO	11
2 SUOMEN PUOLUSTUKSEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ	13
3 PUOLUSTUKSEN NYKYTILA	18
4 PUOLUSTUSKYVYN YLLÄPITO JA KEHITTÄMINEN	24
4.1 Puolustuspoliittiset perusteet.....	24
4.2 Puolustusjärjestelmän ylläpidon ja kehittämisen painopisteet.....	27
4.2.1 Maapuolustus.....	29
4.2.2 Meripuolustus.....	30
4.2.3 Ilmapuolustus.....	31
4.2.4 Kyber-, informaatio- ja avaruuspuolustus.....	32
4.2.5 Puolustusvoimien muut yhteiset suorituskyvyt.....	33
4.2.6 Paikallispuolustuksen kehittäminen.....	35
4.2.7 Strategiset hankkeet.....	36
4.3 Asevelvollisuus, vapaaehtoinen maanpuolustus ja maanpuolustustahto.....	37
4.4 Puolustusyhteistyön painopistealueet.....	38
4.4.1 Monenvälinen puolustusyhteistyö.....	39
Euroopan unioni.....	39
Nato.....	40
Nordefco.....	41
Maaryhmät.....	42
4.4.2 Kahdenvälinen puolustusyhteistyö.....	42
Ruotsi.....	42
Norja.....	43
Yhdysvallat.....	43
Muut kumppanimaat.....	44
4.4.3 Kriisinhallinta.....	44
4.4.4 Kansainvälinen harjoitustoiminta.....	44
4.5 Puolustuksen toimintaedellytykset.....	45
4.5.1 Digitalisaatio ja tiedonhallinta.....	45
4.5.2 Tutkimus ja kehittäminen.....	46
4.5.3 Sotilaallinen huoltovarmuus ja kumppanuudet.....	47

4.5.4	Infrastruktuuuri	48
4.5.5	Kestävä kehitys ja ympäristö	49
4.5.6	Lainsäädäntö.....	50
4.6	Henkilöstö ja taloudelliset voimavarat	51
4.6.1	Henkilöstö	51
4.6.2	Taloudelliset voimavarat	52
5	YHTEENVETO	54
	Liite 1: Vuoden 2017 puolustusselonteon resurssitaso	55
	Liite 2: Pysyvä rakenteellinen yhteistyö ja Euroopan puolustusrahasto	56
	Liite 3: Maaryhmät.....	57
	Liite 4: Käsitteitä, määritelmiä ja selitteitä	58

TIIVISTELMÄ

Suomen puolustuksen toimintaympäristö säilyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana.

Yhteiskuntaamme kohdistuva vahingollinen vaikuttaminen on lisääntynyt ja sen keinovälikoima on laaja. Kansainvälisen tilanteen kiristymisestä huolimatta Suomeen ei kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa. Sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan tai sillä uhkaamiseen on kuitenkin varauduttava.

Suomi pitää huolta uskottavasta kansallisesta puolustuksestaan ja sen riittävästä resursoinnista. Asevelvollisuus, koulutettu reservi, koko maan puolustaminen ja korkea maanpuolustustahto ovat Suomen puolustuksen perustana jatkossakin. Asevelvollisuuden vahvistamista ja kehittämistä tarkastelee vuonna 2020 asetettu parlamentaarinen komitea.

Puolustusvoimat varautuu laaja-alaiseen vaikuttamiseen yhdessä muiden toimijoiden kanssa osana kehittyvää kokonaisturvallisuuden mallia. Viranomaisten välistä yhteistyötä on edelleen kehitettävä kyberpuolustuksen, strategisen viestinnän ja informaatiopuolustuksen alalla.

Suomen puolustuskyky ylläpidetään toimintaympäristön vaatimuksiin vastaavana. Suomi puolustaa aluettaan ja kansalaisiaan kaikkia yhteiskunnan voimavaroja hyödyntäen. Näin pyritään ennaltaehkäisemään Suomeen kohdistuva sotilaallisen voiman käyttö tai sillä uhkaaminen. Valmiutta ja suorituskykyä on kehitetty edellisen puolustuselonteon linjausten mukaisesti. Puolustusvalmiuteen kohdistuvat vaatimukset ulottuvat myös kyber-, avaruus- ja informaatiotoimintaympäristöihin. Kaikkia toimintaympäristöjä on kyettävä valvomaan, ja niissä on tarvittaessa voitava käynnistää puolustuksen edellyttämät toimenpiteet.

Puolustusvoimien joukkojen toiminnallinen jako uudistetaan. Puolustusvoimien sodan ajan joukot jaetaan jatkossa käyttöperiaatteen mukaan operatiivisiin joukkoihin ja paikallisjoukkoihin. Paikallisuolustuksesta kehitetään koko maan kattava sotilaallisten suorituskykyjen kokonaisuus, joka osaltaan ennaltaehkäisee ja torjuu myös laaja-alaista vaikuttamista. Paikallisjoukoilla ylläpidetään maanpuolustuksen valtakunnallista reagointikykyä kaikissa turvallisuustilanteissa, mahdollistetaan operatiivisten joukkojen tehokas käyttö sekä turvataan puolustuksen ja yhteiskunnan kannalta elintärkeitä toimintoja. Maa-, meri- ja ilmapuolustusta sekä Puolustusvoimien yhteisiä suorituskykyjä ylläpidetään ja kehitetään toimintaympäristön vaatimusten mukaisesti. Kyberpuolustusta kehitetään niin, että

sen avulla voidaan turvata paremmin paitsi Puolustusvoimien omat myös muut puolustuskykyyn suoraan vaikuttavat järjestelmät. Strategiset hankkeet toteutetaan suunnitellusti.

Kansainvälinen puolustusyhteistyö vahvistaa Suomen puolustuskykyä. Yhteistyössä korostuvat uhkaympäristön muutokseen, sotilaallisiin suorituskykyihin, tilannetietoisuuteen ja kriisitilanteiden yhteistoimintaan liittyvät kysymykset. Suomi vahvistaa puolustusyhteistyötä sekä kehittää yhteistoimintakykyä keskeisimpien kumppanien kanssa kaikkia Suomeen vaikuttavia turvallisuustilanteita varten.

Suomi jatkaa aktiivista osallistumistaan kansainväliseen harjoitustoimintaan ja sotilaalliseen kriisinhallintaan.

Digitalisaation vaikutus puolustuksen toimintaympäristöön kasvaa. Tämä korostaa lainsäädännön, osaamisen sekä oman teknisen kyvykkyyden kehittämistä ja ylläpitoa. Puolustushallinto kehittää osaamistaan sekä innovaatio- ja ennakointikykyään ja varmistaa riittävät resurssit suorituskykyjen kehittämiseksi ja kansainväliselle tutkimusyhteistyölle. Uusien teknologioiden mahdollisuudet hyödynnetään puolustuskyvyn kehittämisessä.

Puolustusvoimien kriittisten järjestelmien toimintakyky turvataan kaikissa oloissa. Toimiva ja kansainvälisesti kilpailukykyinen kotimainen puolustusteollisuus mahdollistaa sotilaallisen huoltovarmuuden ylläpitämisen ja maanpuolustuksen toimintakyvyn. Kumppaneilla alihankintaketjuineen on vakiintunut ja merkittävä asema puolustusjärjestelmässä sekä sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamisessa.

Puolustusvoimien infrastruktuuri ja harjoitusalueet ylläpidetään normaaliolojen ja poikkeusolojen edellyttämällä tasolla yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Puolustusvoimien toiminta on riippuvainen yhteiskunnan infrastruktuurista. Selontekokaudella kehitetään maanpuolustuksen ja sotilaallisen huoltovarmuuden tarvitsemia rakenteita.

Puolustusvoimat jatkaa ympäristövastuullisuuden kehittämistä. Hiilineutraalisuustavoitteita edistetään puolustuskyvystä tinkimättä.

Puolustusvoimien säädöspohjaiset toimintaedellytykset varmistetaan ajantasaisella lainsäädännöllä.

Puolustusvoimiin aikaisempina vuosina kohdistetut säästövelvoitteet ja nykyisin käytössä olevat resurssit haastavat toiminnan ja valmiuden ylläpitämisen nykytasolla sekä rajoittavat varautumista pitkäkestoiseen kriisiin ja sodankäyntiin.

Toimintaympäristön edellyttämän valmiuden ylläpito, asevelvollisten kouluttaminen sekä uusien suorituskykyjen kehittäminen edellyttävät Puolustusvoimien henkilöstömäärän

lisäämistä asteittain 500 henkilötyövuodella 2020-luvun loppuun mennessä. Henkilöstön lisääminen sekä sopimussotilaiden tason turvaaminen varusmieskoulutuksen edellyttämälle tasolle edellyttävät resurssien lisäämistä.

1 JOHDANTO

Valtioneuvoston puolustuselonteossa eduskunnalle määritetään puolustuspoliittiset linjaukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämiselle. Selonteossa tarkastellaan puolustuksen toimintaympäristön kehitystä ja arvioidaan puolustuksen kehittämistarpeita keskipitkällä aikavälillä. Puolustuselonteolla ja sen toimeenpanolla varmistetaan, että Suomen puolustuskyky vastaa toimintaympäristön vaatimuksia.

Tämä puolustuselonteko on jatkoa edelliselle puolustuselonteolle (VNK julkaisusarja 5/2017) sekä valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittiselle selonteolle (VN julkaisuja 2020:30). Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa esitetty toimintaympäristön analyysi on ohjannut hallitusohjelman mukaisesti myös puolustuselonteon valmistelua. Puolustuselonteon valmistelussa on otettu huomioon myös eduskunnan ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa koskeva vastaus.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääränä on vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa, turvata valtion itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, vahvistaa Suomen turvallisuutta ja hyvinvointia sekä ylläpitää yhteiskunnan toimivuutta. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeä tavoite on, että kansallisin toimin ja kansainvälisellä yhteistyöllä estetään aseellisten konfliktien ja Suomen turvallisuutta ja yhteiskunnan toimintakykyä vaarantavien tilanteiden syntyminen sekä Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin. Jos turvallisuus lähialueillamme tai muualla Euroopassa olisi uhattuna, ei Suomi EU:n jäsenenä voisi olla ulkopuolinen.

Vahva kansallinen puolustuskyky on keskeinen edellytys Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämäärien saavuttamiseksi.

Suomi on sotilasliittoon kuulumaton maa, joka ylläpitää vahvaa ja uskottavaa kansallista puolustuskykyä. Puolustuskyvyn ylläpidolla ennaltaehkäistään sotilaallisen voiman käyttöä Suomea vastaan, osoitetaan valmiutta vastata sotilaallisen voiman käyttöön tai sillä uhkaamiseen, sekä kykyä torjua maahamme kohdistuvat hyökkäykset. Suomi osallistuu omaa puolustuskykyään vahvistavaan kansainväliseen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen yhteistyöhön, joka on viime vuosina lisääntynyt ja syventynyt.

Puolustuselonteon valmistelussa on lisäksi otettu huomioon valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta (VN julkaisuja 2021:48), valtioneuvoston selonteko

EU-politiikasta (VN julkaisu 2021:4) sekä kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean suositukset (VN julkaisu 2021:13). Arktisten alueiden merkitystä Suomelle ja arktista aluetta koskevia toimintalinjauksia käsitellään puolestaan kattavasti valtioneuvoston arktisen politiikan strategiassa (VN julkaisu 2021:53). Vuonna 2020 asetettu parlamentaarinen asevelvollisuuskomitea saa työnsä päätökseen vuoden 2021 loppupuolella eli puolustuselonteon valmistumisen jälkeen.

Puolustuselonteon aikajänne ylittää kuluva vaalikauden ja ulottuu 2020-luvun loppuun.

2 SUOMEN PUOLUSTUKSEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Suomen ja Euroopan lähialueiden turvallisuustilanne on epävakaata ja vaikeasti ennakoitavissa. Kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää, kansainvälistä oikeutta ja yhteisesti sovittuja toimintatapoja on osin kyseenalaistettu. Tämä vaikeuttaa erityisesti pienten valtioiden asemaa.

Turvallisuustilanteeseen vaikuttavat Venäjän, Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen kilpailuasetelma sekä jännitteiden lisääntyminen, mitä koronapandemia on osaltaan vahvistanut. Suurvaltakilpailu, asevalvonnassa toistuneet sopimusrikkomukset sekä sopimuksista irtautuminen heikentävät sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää ja vaikeuttavat ennakoimista Suomen lähialueilla. Ydinaseiden valikoima laajenee. Uhka perinteisiä taktisia ydinaseita matalatehoisempien ydinaseiden käyttökynnyksen alenemiseen on mahdollinen.

Venäjä tavoittelee nykyistä vahvempaa asemaa ja pyrkii heikentämään läntisten toimijoiden yhtenäisyyttä. Venäjän tavoitteena on edelleen etupiirijakoon perustuva turvallisuusrakenne Euroopassa. Sotilaallisen voiman käyttö säilyy keskeisenä Venäjän keinovalikoimassa, eikä sen käyttöä tai sillä uhkaamista voida sulkea pois.

Yhdysvaltojen tavoitteena on säilyttää asemansa johtavana suurvaltana, joka toimii yhteistyössä kumppanien ja liittolaisten kanssa yhteisten intressien pohjalta. Transatlanttisten suhteiden toimivuus ja Yhdysvaltojen sitoutuminen Euroopan puolustukseen on merkityksellistä koko Euroopan turvallisuudelle. Kiinan nousu globaaliksi toimijaksi on muuttanut suurvaltojen keskinäistä dynamiikkaa. Kiinan käyttämien vaikuttamiskeinojen mahdolliset vaikutukset kohdemaiden turvallisuuteen aiheuttavat kasvavaa huolta.

Venäjän turvallisuusajattelussa näkyy strategisen syvyyden tavoittelu ja yhtenäinen puolustusvyöhyke, joka ulottuu arktiselta alueelta Mustanmeren kautta Välimerelle. Pohjois-Eurooppa ja Itämeren alue ovat keskeinen osa tätä laajempaa kokonaisuutta. Arktisen alueen merkitys on korostunut suurvaltakilpailussa Koillisväylän avautuessa ja alueen luonnonvarojen hyödyntämismahdollisuuksien parantuessa. Kansainvälisen tilanteen kiristyminen yhdellä alueella voi johtaa nopeasti sotilaallisen toiminnan lisääntymiseen myös muilla alueilla.

Suomi sijaitsee suurvaltojen näkökulmasta strategisesti merkittävällä alueella. Mahdollisessa Euroopan laajuisessa konfliktissa Pohjois-Eurooppa muodostaisi sotilasstrategisesti tarkasteltuna kokonaisuuden. Kansainvälisen turvallisuuden jännitteet heijastuvat Itämeren alueelle sotilaallisen toiminnan lisääntymisenä. Pohjois-Atlantin meriyhteyksien sekä Suomen arktisten lähialueiden merkitys on kasvamassa ja sotilaallinen toiminta alueella on lisääntynyt.

Sotilaallisen voiman käyttö kuuluu suurvaltojen 2020-luvunkin keinovalikoimaan. Perinteisen asevoiman rooli säilyy keskeisenä Suomen lähialueella. Maa-, meri- ja ilmailutu- vuuksien lisäksi korostuvat kyber- ja informaatiotoimintaympäristöt sekä avaruuden merkitys. Vahingollinen vaikuttaminen on lisääntynyt ja monimuotoistunut. Keinovalikoimaan kuuluu poliittisia, diplomaattisia, taloudellisia ja sotilaallisia keinoja sekä informaatio- ja kybervaikuttamista.

Kehittyvä teknologia ja digitalisaatio mahdollistavat uudenlaisia vaikuttamiskeinoja, jotka voivat vaarantaa yhteiskunnan elintärkeät toiminnot ja uhata kriittistä infrastruktuuria. Normaaliolojen ja erityyppisten, viime kädessä sotilaallisten, konfliktien rajapinta on hämärtynyt. Konfliktien ennakkovaroitusaika on lyhentynyt ja ennakoimattomuus lisääntynyt. Nämä tekijät asettavat vaatimuksia päätöksenteon ja toimeenpanon sekä erityisesti tilannekuvan, valmiuden ja ennakkovaroituskyvyn kehittämiseksi.

Lähialueen valtiot ovat reagoineet turvallisuusympäristön muutoksiin parantamalla asevoimiensa valmiutta ja materiaalista suorituskykyä, lisäämällä puolustusmäärärahojaan ja syventämällä puolustusyhteistyötä. Lisäksi ne ovat kehittäneet kokonaisturvallisuuden järjestelyjä, joilla parannetaan yhteiskuntien kriisinsietokykyä. Koronapandemia on osoittanut asevoimien merkityksen muiden viranomaisten ja koko yhteiskunnan tukena. Varautumisen ja huoltovarmuuden tarve on kasvanut.

Ruotsi ja Norja vahvistavat kokonaismaanpuolustustaan uskottavan sodankäyntikyvyn varmistamiseksi. Asevoimien kehittämisessä painottuvat sodan ajan joukkojen vahvuuden kasvattaminen, asevelvollisuuden vahvistaminen, johtamisjärjestelyt sekä valmius ja kyky pitkäkestoisiin operaatioihin. Puolustusyhteistyö Pohjoismaiden välillä on tiivistynyt, ja siinä pyritään luomaan edellytyksiä myös kriisiajan yhteistyöhön. Baltian maat ovat jatkaneet oman kansallisen puolustuskykynsä ja Naton yhteisen puolustuksen vahvistamista.

Venäjä ylläpitää mittavaa tavanomaista sodankäyntikykyään Suomen lähialueilla ja on viime vuosina vahvistanut sotilaallista voimaansa erityisesti läntisellä alueellaan. Venäjä on jatkanut asevoimiensa modernisointia ja kehittänyt niiden toimintaperiaatteita ottaen huomioon sotakokemukset viimeaikaisista operaatioista. Nopea päätöksentekokyky ja asevoimien korkea valmiustaso mahdollistavat Venäjälle yllätykselliset operaatiot. Päämäärien saavuttamiseksi käytetään erityyppisiä toimintamalleja, kuten pitkittyneitä

konflikteja. Venäjä on osoittanut kykynsä käyttää koordinoitusti laajaa keinovalikoimaa, jossa sotilaallisella voimalla on edelleen keskeinen osa. Venäjä on liittänyt Krimin laittomasti itseensä ja ylläpitänyt aloittamaansa konfliktia Itä-Ukrainassa. Keväällä 2021 Venäjä keskitti vahvan sotilaallisen voiman Krimille ja Ukrainan rajalle. Venäjän toiminta muun muassa Georgiassa, Ukrainassa ja Syyriassa osoittaa, että sen kynnys sotilaallisen voiman käyttöön ja sillä painostamiseen poliittisten päämäärien tavoittelemiseksi on madaltunut.

Venäjä on sijoittanut Suomen lähialueille viime vuosien aikana teknologisesti kehittyneimpiä asejärjestelmiään ja entistä suorituskykyisempiä joukkojaan. Venäjä harjoittelee säännöllisesti puolustushaarojen yhteisiä operaatioita, ja sen kyky sotilaallisen voiman nopeaan ja yllätykselliseen suuntaamiseen on kehittynyt. Kaukovaikutteisilla asejärjestelmillä, esimerkiksi risteilyohjuksilla, Venäjä ulottaa sotilaallisen vaikuttamiskykynsä oman alueensa ulkopuolelle ja kykenee rajoittamaan muiden toimintavapautta. Venäjä harjoittelee ja operoi aktiivisesti oman alueensa ulkopuolella, mikä voi lisätä jännitteitä. Lisäksi Venäjä on vahvistanut strategista ydinasepelotetta ja koventanut ydinaseretoriikkaansa.

Yhdysvallat on sitoutunut Euroopan puolustukseen mutta odottaa Euroopalta suurempaa vastuunkantoa. Se on lisännyt läsnäoloaan ja harjoitustoimintaansa Euroopassa ja investoinut infrastruktuurin kehittämiseen erityisesti Naton itäisissä jäsenmaissa. Naton ja Yhdysvaltojen lisääntynyt toiminta ja läsnäolo Baltian maissa ja Puolassa on lisännyt vakautta Itämeren alueella. Iso-Britannia, Ranska ja Saksa ovat merkittäviä sotilaallisia toimijoita, joilla on suuri vaikutus Euroopan puolustukseen ja turvallisuuteen. Myös Ison-Britannian johtamalla JEF-joukolla, Ranskan johtamalla Euroopan interventioaloitteella sekä Saksan kehysvaltiokonseptilla on merkittävä rooli Euroopan maiden puolustusyhteistyössä.

Nato on jatkanut yhteisen puolustuksen ja pelotteen kokonaisvaltaista vahvistamista esimerkiksi parantamalla valmiuttaan, lisäämällä harjoitustoimintaansa, tehostamalla puolustussuunnitteluun, uudistamalla komento- ja joukkorakennettaan sekä tukemalla jäsenmaidensa kriisinsietokykyä. Nato ottaa toiminnassaan huomioon kyber-, avaruus- ja informaatio toimintaympäristöt ja kiinnittää yhä enemmän huomiota pohjoisiin alueisiin ja Pohjois-Atlantin meriyhteyksien turvaamiseen. Nato päivittää strategisen konseptinsa vuoden 2022 huippukokoukseen mennessä. Edellinen päivitys on vuodelta 2010. Natolla on Euroopan turvallisuuden kannalta keskeinen merkitys. Vahva ja yhtenäinen Nato on Euroopan ja Suomen intresseissä.

EU:n puolustusyhteistyö on tiivistynyt viime vuosina. Unioni keskittyy oman alueensa ulkopuolisten kriisinhallinta- ja koulutusoperaatioiden lisäksi yhä enemmän jäsenmaiden sotilaallisten suorituskykyjen ja Euroopan puolustusteollisen ja -teknologisen pohjan kehittämiseen sekä kansalaisten turvallisuuteen. Pysyvän rakenteellisen yhteistyön (PRY) käynnistämisen myötä EU:n jäsenmaat ovat sitoutuneet kehittämään puolustusta

kansallisin toimin ja aiempaa syvemmissä yhteistyössä. Ison-Britannian ero EU:sta heikentää unionia sotilaallisena toimijana. EU:n tavoitteena on säilyttää jatkossakin tiivis suhde Isoon-Britanniaan turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa.

EU:lla on tärkeä rooli eurooppalaisen puolustusyhteistyön mahdollistajana ja laajan turvallisuuden toimijana, mutta valtaosa Euroopan maista tukeutuu yhteisen puolustuksen osalta jatkossakin Natoon. EU:n ja Naton välisessä yhteistyössä on edistytty viime vuosina esimerkiksi hybridiuhkiihin vastaamisessa ja sotilaallisen liikkuvuuden kehittämisessä.

Sotilaallisessa kriisinhallinnassa painopiste on siirtynyt laajoista maavoimainotteisista operaatioista vahvuudeltaan pienempiin operaatioihin, joissa korostuvat neuvonanto- ja koulutustehtävät. Samalla toimintaympäristöt ovat muuttuneet vaativammiksi. Valtioiden sisäisissä konflikteissa ja etenkin terrorismin torjunnassa korostuvat selkeiden rajalinjojen puuttuminen, toimijoiden suuri määrä ja monimuotoiset uhkat. Kokemukset Afganistanista ovat osoittaneet kriisinhallintaoperaatioiden haastavuuden ja sen, kuinka vaikuttavuus riippuu lukuisista osatekijöistä. Afganistanin kehitys tulee heijastumaan kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja siitä tehtäviin arvioihin tulevaisuudessa sekä laajemminkin kansainväliseen turvallisuuteen.

Teknologinen kehitys erityisesti digitalisaation, tekoälyn, koneautonomian ja sensoriteknologioiden aloilla vaikuttaa puolustuksen kaikkiin toimintaympäristöihin, mutta sen vaikutukset kohdistuvat etenkin kyber-, avaruus- ja informaatiopuolustukseen. Uusia teknologioita hyödynnetään sotilaallisesti esimerkiksi informaation käsittelyssä, tilannekuvan muodostamisessa, asejärjestelmien ohjauksessa ja logistiikassa. Kehityksen yhtenä tavoitteena on tukea päätöksentekoa tarkemmalla ja nopeammin käyttöön saatavalla tiedolla.

Armenian ja Azerbaidžanin välinen konflikti on osaltaan osoittanut, että kauko-ohjattujen ja eriasteisesti autonomisten miehittämättömien järjestelmien merkitys sodankäynnissä kasvaa. Kriittisiä osaamisalueita ovat myös järjestelmien kyberhäiriöiden sietokyky, sähkömagneettisen spektrin hallinta ja kvanttiteknologia. Puolustusvoimat seuraa sodankäynnin toimintaperiaatteiden ja teknologian kehitystä. Kokemukset ja havainnot sotilaallisista kriiseistä otetaan huomioon puolustusjärjestelmän kehittämisessä.

Suomen puolustuksen toimintaympäristö säilyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana. Tämä korostaa kykyä ennaltaehkäistä, toimia ja tarvittaessa puolustautua kaikissa operatiivisissa toimintaympäristöissä. Toimintaympäristön muutos haastaa laajemminkin koko yhteiskunnan kriisinsietokyvyn. Suomen sotilaallinen puolustus ja kokonaisturvallisuus kytkeytyvät yhä tiiviimmin toisiinsa.

Laaja-alainen vaikuttaminen

Turvallisuusympäristön muutos on vakiinnuttanut läntiseen uhkakeskusteluun hybridivaikuttamisen ja hybridisodankäynnin käsitteet. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa on käsitelty hybridivaikuttamista, jonka keinovalikoimaan katsotaan kuuluvan muun muassa poliittisia, diplomaattisia, taloudellisia ja sotilaallisia keinoja sekä informaatio- ja kybervaikuttamista. Hybridivaikuttamisen keinovalikoima painottuu ei-sotilaallisiin keinoihin.

Puolustuselonteossa uhkakokonaisuutta lähestytään sotilaallisesta näkökulmasta *laaja-alaisena vaikuttamisena*. Laaja-alainen vaikuttaminen on sotilaallisessa varautumisessa käytettävä uhkakuva. Se pitää sisällään hybridivaikuttamisen, mutta uhkakuvaan sisältyy myös avoin sotilaallinen voimankäyttö osapuolten välillä.

Laaja-alainen vaikuttaminen on suunnitelmallista, siinä yhdistellään eri keinoja ja se on usein pitkäkestoista. Vaikuttamista voi olla vaikea tunnistaa, ja siinä hyödynnetään yhteiskunnan haavoittuvuuksia jo normaalioloissa. Vaikuttaja pyrkii itselleen edullisten olosuhteiden luomiseen ja omien päämääriensä edistämiseen käyttämällä keinoja, jotka soveltuvat parhaiten kuhunkin tilanteeseen. Tavoitteena on kohdevaltion puolustuskyvyn horjuttaminen esimerkiksi aiheuttamalla epävarmuutta väestön keskuudessa ja heikentämällä maanpuolustustahtoa ja valtion poliittisen johdon toimintakykyä.

Sotilaallinen voimankäyttö voi olla laaja-alaisessa vaikuttamisessa suunnitelmallista tai tilanne voi eskaloitua siihen suunnittelematta. Suomen puolustuksen kannalta laaja-alaisessa vaikuttamisessa korostuvat sotilaallinen painostaminen ja voimankäyttö.

Laaja-alaiseen vaikuttamiseen voi muiden keinojen ohella sisältyä sotilaallista painostamista. Sotilaallinen painostus kuluttaa puolustusjärjestelmän ja samalla koko yhteiskunnan voimavaroja. Pitkäaikaisella painostamisella on heijastusvaikutuksia kohdevaltion sisäiseen turvallisuuteen, kansainväliseen asemaan, henkiseen kriisinsietokykyyn, maanpuolustustahtoon ja valtion johtamiseen. Laaja-alainen vaikuttaminen voi johtaa sotilaalliseen konfliktiin joko nopeasti tai pitkäkestoisena vaikuttamisoperaation päätteeksi.

Laaja-alaisessa vaikuttamisessa sotilaallisia keinoja ja niillä uhkaamista voidaan pyrkiä käyttämään avoimen konfliktin kynnyksen alapuolella. Tällöin poikkeusolojen toteaminen ja hyökkääjän nimeäminen vaikeutuvat ja puolustajalla on käytössään vain normaaliolojen mukaiset toimivaltuudet ja resurssit. Viimeaikaisissa konflikteissa on voitu tunnistaa edellä mainittuja periaatteita.

3 PUOLUSTUKSEN NYKYTILA

Puolustusvoimien tärkein tehtävä on Suomen sotilaallinen puolustaminen. Puolustuskykyä ylläpidetään siten, että Suomen puolustus vastaa toimintaympäristön vaatimuksiin. Näin pyritään ennaltaehkäisemään Suomeen kohdistuva sotilaallisen voiman käyttö tai sillä uhkaaminen. Ennaltaehkäisyn epäonnistuessa sotilaalliset hyökkäykset torjutaan.

Asevelvollisuus, korkea maanpuolustustahto ja riittävä kansallinen yhtenäisyys ovat Suomen puolustuskyvyn perusta. Toimiva asevelvollisuus on välttämätön Suomen puolustamiseksi ja ainoa keino tuottaa riittävät joukot Puolustusvoimien tehtävien täyttämiseksi. Asevelvollisuusjärjestelmä tuottaa laajan ja monipuolisen reservin, joka mahdollistaa puolustuksen alueellisen kattavuuden ja toimintakyvyn pitkäkestoisessa tai laajamittaisessa kriisissä. Maanpuolustustahto luo pohjaa myös kokonaismaanpuolustukselle ja kokonaisuuturvallisuudelle sekä vahvistaa yhteiskuntamme kriisinsietokykyä.

Suomen puolustuksen valmiutta ja suorituskykyä on kehitetty edellisen puolustuslonteon linjausten mukaisesti siten, että se vastaa toimintaympäristössä tapahtuneita ja tapahtuvia muutoksia. Puolustusvoimien on kyettävä toteuttamaan lakisäätteiset tehtävänsä kaikissa turvallisuustilanteissa. Puolustuskykyä osoitetaan aktiivisella toiminnalla jo normaalioloissa. Tällä vastataan osaltaan laaja-alaisen vaikuttamisen uhkiin. Torjuntakyky sotilaallisen voiman käyttöä vastaan on kyettävä muodostamaan nopeasti kehittyvissä tilanteissa. Puolustusvalmiutta on kyettävä säätelämään uhkan edellyttämällä tavalla ja ylläpitämään myös pitkäkestoisessa kriisissä.

Puolustusvoimien sodan ajan vahvuus on nostettu 280 000 sotilaaseen ja toimintavalmiutta on parannettu maalla, merellä ja ilmassa. Puolustusvalmiuteen kohdistuvat vaatimukset käsittävät myös kyber-, avaruus- ja informaatio toimintaympäristöt. Kaikkia toimintaympäristöjä on kyettävä valvomaan, ja niissä on tarvittaessa voitava käynnistää puolustuksen edellyttämät toimenpiteet. Tämä edellyttää koko yhteiskunnan varautumista, toimeenpanoa tukevaa lainsäädäntöä ja tilanteenmukaista kansainvälistä yhteistyötä.

Suomen aluetta valvotaan ja sen koskemattomuus turvataan kaikissa tilanteissa ylläpitämällä ajantasaista tilannekuvaa sekä varmistamalla kyky säädellä valmiutta ja reagoida nopeasti. Puolustusvalmiuden parantuminen mahdollistaa sen, että alueellisen koskemattomuuden valvonta- ja turvaamiskykyä voidaan vahvistaa joustavasti. Tämä on edellyttänyt uusia nopeasti käyttöön saatavia suorituskykyjä. Valmiuosastoilla, valmiusyksiköillä,

varusmieskomppanioilla ja välittömän valmiuden joukoilla aloitetaan tarvittaessa nopeasti toimenpiteet Suomen sotilaalliseksi puolustamiseksi. Yhteistoiminta kansainvälisten kumppaneiden kanssa täydentää alueellisen koskemattomuuden valvontaa ja turvaamista.

Puolustusvoimat on kyennyt koronapandemian aikana sopeuttamaan toimintansa nopeasti ja joustavasti poikkeusoloihin ja normaaliolojen häiriötilanteisiin. Tilannekuvan muodostaminen, ennakoiva päätöksenteko, toimintojen varmentaminen sekä yhteistyö muiden viranomaisten ja kumppaneiden kanssa ovat mahdollistaneet Puolustusvoimien koulutustoiminnan jatkamisen, puolustusvalmiuden ylläpidon ja kyvyn tukea muuta yhteiskuntaa. Puolustusvoimat on tukenut pandemian hallinnassa muuta yhteiskuntaa käyttöön soveltuvilla suorituskyvyillä.

Suomen sotilaallisen toimintaympäristön muutos on vaatinut Puolustusvoimilta aiempaa kokonaisvaltaisemman tilannekuvan muodostamista, oikea-aikaisen ennakkovaroituksen varmistamista, tehokasta päätöksenteon tukea ja valmiuden säätelyä sekä vahvaa ja uskottavaa puolustuskykyä. Laaja-alaisen vaikuttamisen keinoinhin vastaaminen edellyttää kokonaisturvallisuusmallin ja viranomaisyhteistyön kehittämistä. Valtionjohdon ja viranomaisten yhteinen tilanneymmärrys ja johtamiskyky laaja-alaisessa sotilaallisessa kriisissä ovat keskeisessä asemassa. Puolustusvoimien säädöspohjaisia toimintaedellytyksiä on parannettu edellisen selonteon linjausten perusteella. Lainsäädäntötyö on tukenut tiedonhankinnan, aluevalvonnan, valmiuden säätelyn sekä viranomais- ja puolustusyhteistyön kehittämistä.

Valmiuteen osoitetulla määrärahakorotuksella on lisätty harjoitustoimintaa ja valmiusrakentamista, parannettu puolustusmateriaalin käytettävyyttä ja johtamiskykyä sekä kehitetty valmiuden säätelyä. Toteutetut muutokset ovat edellyttäneet ja edellyttävät jatkossakin toimintatapojen uudistamista, jota jatketaan. Toimintaympäristön puolustusvalmiudelle asettamien vaatimusten arvioidaan säilyvän tarkastelukaudella vähintään nykytasolla. Vaatimuksia kohdistuu henkilöstöön, rahoitukseen, materiaalin määrään ja kunnossapitoon. Merkittävä valmiuden lisäkehittäminen edellyttää lisäresursseja.

Varusmiesten ja reserviläisten koulutusta on kehitetty, vastaamaan toimintaympäristön ja yhteiskunnan muutoksia sekä hyödyntämään teknologisen kehityksen mahdollisuuksia. Vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta ja siihen liittyvää lainsäädäntöä on uudistettu. Paikallispuolustuksen uudistusta valmisteltaessa on tunnistettu mahdollisuudet sekä tarpeet tehostaa laajan reservin käyttöä. Paikallispuolustuksella on jatkossa merkittävä rooli laaja-alaisen vaikuttamisen keinoinhin vastaamisessa.

Kansainvälinen puolustusyhteistyö tukee puolustuskyvyn ylläpitämistä, ja sen merkitys Suomen puolustukselle on kasvanut. Edellisen selonteon jälkeen on syvennetty

puolustuspoliittista dialogia sekä solmittu useita kahden- ja monenvälisiä järjestelyjä erityisesti Itämeren alueella toimivien maiden kanssa. Yhteistyön painopistealueita ovat vaativa harjoitustoiminta, materiaaliyhteistyö, tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä kyky tiedonvaihtoon. Puolustusyhteistyö sekä kansainväliset harjoitukset ja kriisinhallintaoperaatiot ovat parantaneet Puolustusvoimien osaamista ja yhteistoimintakykyä, tilannetietoisuutta sekä kykyä antaa ja ottaa vastaan sotilaallista apua. Erityisesti Ruotsin kanssa on syvennetty puolustusyhteistyötä tavoitteena kyky toimeenpanna yhteisiä operaatioita.

Maavoimien valmiutta ja suorituskykyä on kehitetty edellisen selonteon toimeenpannon myötä. Maavoimien kykyä vastata nopeasti kehittyviin uhkiin on parannettu ottamalla käyttöön valmiusyksiköt ja välittömän valmiuden joukot sekä kehittämällä johtamisrakennetta ja joukkojen perustamiskykyä. Maavoimien koulutusjärjestelmää on kehitetty merkittävästi ja muutos on ollut huomattava, mikä on näkynyt joukko-osastojen päivittäisessä toiminnassa.

Maavoimien liikkuvuuden ja tulivoiman hankkeilla, kuten Leopard 2A6taistelupanssarivaunuilla, K9-panssarihaupitseilla sekä panssarintorjunta-aseiden täydennyshankinnoilla, on kyetty ylläpitämään ja osin kehittämään tärkeimpiä operatiivisia ja alueellisia joukkoja. Maavoimien johtamisen hankkeilla on parannettu kykyä johtaa liikkuvia sotatoimia. Eri joukkojen suojaa on kehitetty täydentämällä suojele- ja maastouttamismateriaalia. Maapuolustuksen keskeisten ampumatarvikkeiden hankintoja on jatkettu ja taistelijan varustusta parannettu. Maavoimien keskeisten järjestelmien vanheneminen sekä toimintaympäristön asettamat vaatimukset edellyttävät Maavoimien uudistamista 2020-luvun lopulta alkaen.

Merivoimien kykyä alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen on ylläpidetty ja kehitetty tehostamalla eri alusluokkien käyttöä valvonta- ja tunnistustehtävissä, hyödyntämällä eri puolustushaarojen ja merellisten viranomaisten yhteistyötä ja suorituskykyä sekä tehostamalla kansainvälistä meritilannekuvayhteistyötä. Merivoimien kykyä torjua mereltä suuntautuvat hyökkäykset sekä turvata yhteiskunnan elintärkeät meriyhteydet ja alueellinen koskemattomuus on kehitetty joustavalla valmiudensäätelyllä sekä ottamalla käyttöön valmiusyksiköt ja välittömän valmiuden joukot.

Laivue 2020 -hanke on toimeenpanovaiheessa. Hankkeessa rakennettavat Pohjanmaa-luokan monitoimikorvetit otetaan käyttöön vuoteen 2027 mennessä. Käyttöönoton edellyttämät toimenpiteet on käynnistetty. Vedenalaisen sodankäynnin kyvyn kehittämiseksi on käynnistetty merivalvonnan ja vedenalaisen valvonnan järjestelmien uudistaminen ja uuden torpedojärjestelmän käyttöönotto. Merimiinoituskyky on ylläpidetty. Merivoimien pintatorjuntakykyä ylläpidetään ja kehitetään uudella pintatorjuntaohjuksella. Hanke on toimeenpanovaiheessa. Rannikkojoukkojen suorituskykyä on kehitetty liikkuvuuden ja johtamisen osalta.

Ilmavoimien ja ilmatorjunnan valmiutta on ylläpidetty toimintaympäristön asettamien vaatimusten mukaisella tasolla. Ilmavoimien kykyä alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen on parannettu ottamalla käyttöön uusi valvonta- ja johtamisjärjestelmä. Ilmasta maahan -asejärjestelmät on otettu täysimääräisesti operatiiviseen käyttöön. Joukkojen ja järjestelmien suojaa on parannettu kehittämällä ja harjoittamalla toimintamenetelmiä. Ilmavoimien tukikohtien rakenteita ja tiloja on kehitetty tukemaan suorituskyvyn joustavaa ja valmiuden edellyttämää käyttöä.

Kehitettyjen toimintamenetelmien ja välittömän valmiuden joukkojen käyttöönoton ansiosta Ilmavoimat kykenee kasvattamaan puolustusvalmiuttaan ja iskukykyään nopean tilannekehityksen edellyttämällä tavalla. Nykyisen hävittäjäkaluston suorituskyky ja käytettävyytaso ovat selontekokauden alkaessa tehtävien edellyttämällä tasolla. Uuden monitoimihävittäjäkaluston hankintaa ja käyttöönottoa valmistellaan puolustusministeriön ja Puolustusvoimien yhteistyönä. Päätösten jälkeen uuden hävittäjän käyttöönotto on Puolustusvoimien vastuulla. Ilmatorjunnan ulottuvuutta lisätään kehittämällä korkeatorjuntakykyä.

Merivoimien ja Ilmavoimien pääkalustojen korvaamisella 2020-luvulla on kriittinen merkitys Suomen puolustuskyvyille. Näiden strategisten hankkeiden toimeenpano on käynnistetty lisärahoituksella, joten Maavoimien ja puolustusjärjestelmän muiden osien kehittämistä on mahdollista jatkaa samanaikaisesti. Strategisten hankkeiden toteuttaminen ja suorituskykyjen integrointi puolustusjärjestelmään edellyttävät, että käytettävissä on riittävästi osaavaa henkilöstöä ja että toiminnan taso voidaan turvata käyttöönoton yhteydessä.

Puolustusvoimat on jatkanut kaukovaikutteisten asejärjestelmien käyttöönottoa ja maalinsoituskyvyn parantamista kaikissa puolustushaaroissa. Ampumatarvikemääriä on lisätty, mutta lukumääräisiä tavoitteita ei ole saavutettu.

Sotilastiedustelulaki ja sen mukaiset toimivaltuudet ovat parantaneet tiedustelujärjestelmän kykyä muodostaa tilannekuva ja antaa ennakkovaroitus valmiuden säätelylle. Lainsäädännön mukaisesti sotilastiedustelu hankkii ja käsittelee tietoja ylimmän valtionjohdon päätöksenteon tukemiseksi sekä Puolustusvoimien lakisäätteisten tehtävien suorittamiseksi.

Kybersuorituskyky on osa nykyaikaista laaja-alaisen vaikuttamisen keinovalikoimaa, ja siihen liittyvä kehitys on ollut nopeaa. Valtiolliset ja ei-valtiolliset toimijat vaikuttavat aktiivisesti kybertoimintaympäristössä.

Puolustusvoimat on kehittänyt kybertilannekuvan muodostamista, omien järjestelmien suojaamista ja valvontaa sekä puolustuksellisten kyberoperaatioiden suunnittelua ja

toimeenpanoa. Kyberpuolustuksen integrointia osaksi operatiivista toimintaa on jatkettava ja se on sisällytettävä myös kaikkien eri toimialojen, viranomaisten ja muun yhteiskunnan väliseen tiiviiseen yhteistyöhön.

Suomen sotilaallinen puolustus on riippuvainen yhteiskunnan infrastruktuurista ja Suomen puolustus hyödyntää kumppaneiden palveluita kaikissa turvallisuustilanteissa. Tästä syystä niiden toiminnan jatkuvuus on turvattava.

Informaatiopuolustuksen päämäärä on suojata maanpuolustuksen toimintoja ulkoa ohjatun ja muun vahingoittamistarkoituksessa tehdyn viestinnän vaikutuksilta. Informaatiopuolustus on osa koko yhteiskunnan suojautumista informaatiovaikuttamiselta. Informaation vahingoittava käyttö on jokapäiväinen osa laaja-alaista vaikuttamista. Puolustusvoimissa on kehitetty kykyä informaatioympäristön seurantaan, informaatiovaikuttamiselta suojautumiseen ja toimintaedellytysten luomiseen informaatioympäristössä. Informaatiopuolustuksesta on tullut osa Puolustusvoimien normaaliolojen toimintaa.

Avaruustilannekuvan kehittämiseksi edelleen on käynnistetty poikkihallinnollinen yhteistyö. Kansainvälistä sopimus pohjaa on kehitetty, ja kansainvälisen yhteistyön laajentamista jatketaan. Ajantasaisella avaruustilannekuvalla lisätään yhteiskunnan ja puolustusjärjestelmän suojaa sekä edistetään avaruuden turvallisuutta ja kestäväää käyttöä.

Puolustusvoimat on jatkanut tietoliikenneverkkojen ja tietojärjestelmien yhdistämistä ja yksinkertaistamista. Puolustushaaroilla on käytössään omaan toimintaansa soveltuvat ja tarvittavin osin yhtenäiset tai yhteensopivat johtamisjärjestelmät. Suorituskykyjen rakentamisessa on hyödynnetty monikansallisilla yhteistyöfoorumeilla määritettyjä standardeja, jotka mahdollistavat yhteensopivuuden tärkeimpien kumppanimaiden johtamisjärjestelmien kanssa. Puolustusvoimien käyttämiä johtamisjärjestelmiä on täydennetty suunnitelmallisesti kaupalliseen teknologiaan perustuvilla välineillä ja ratkaisuilla. Tällä on mahdollistettu se, että yhteiskunnassa laajasti käytössä olevia laitteita ja asevelvollisten osaamista voidaan hyödyntää maanpuolustuksen tarpeisiin.

Puolustusvoimat hyödyntää omien ja strategisten kumppaneiden suorituskykyjen lisäksi myös muun yhteiskunnan suorituskykyjä. Osa näistä kyvyistä on muidenkin viranomaisten käytössä, mikä mahdollistaa tarvittaessa sujuvan viranomaisyhteistyön. Puolustusvoimat ylläpitää ja suojaa itse operatiiviseen toimintaan liittyviä johtamisjärjestelmiä, joiden avulla muodostetaan Puolustusvoimien tilannekuva ja johdetaan puolustustoimia.

Puolustusvoimien logistiikka perustuu Puolustusvoimien ja palveluja tuottavien yksityisen sektorin ja muiden yhteiskunnan yhteistoimintatahojen muodostamaan logistiikkajärjestelmään. Logistiikkajärjestelmän toiminta on vakiinnutettu ja kumppanien osalta on keskitytty erityisesti valmiuksien kehittämiseen. Joukkojen huoltoa on kehitetty

valmiusvaatimusten mukaisesti siten, että joukkojen tuki on käytettävissä myös tilanteen kehittyessä nopeasti tai kriisin pitkittyessä. Sotilaallista huoltovarmuutta on kehitetty syventämällä yhteistoimintaa huoltovarmuusorganisaation kanssa. Tätä varten on toteutettu Puolustusvoimien ja kumppanuusyritysten yhteisiä logistiikkaharjoituksia sekä kehitetty kumppanuuksien hallintaa, kumppaneiden valmiussuunnittelua ja tilannekuvan muodostamista.

Puolustusvalmiuden kohottaminen on kyettävä aloittamaan Puolustusvoimien hallussa olevalla materiaalilla ja normaaliolojen resursseilla. Poikkeusolojen kansallisen tuotannon ja palvelutoiminnan käynnistämiseen on varauduttu. Materiaalitäydennysten hankintakanavia sekä joukkojen ja materiaalin siirtokykyä kriisitilanteissa on kehitetty monikansallisin ja kahdenvälisin yhteistyöjärjestelyin. Materiaalinen omavaraisuus ei edelleenkään ole riittävällä tasolla. Etenkin varaosien ja ampumatarvikkeiden hankintoja on jatkettava. Kunnossapidon resursointiin kohdistuu haasteita, sillä kalusto ja järjestelmät monimutkaistuvat ja palveluiden kustannustaso nousee.

Puolustusvoimiin aikaisempina vuosina kohdistetut säästövelvoitteet ja nykyisin käytössä olevat resurssit asettavat haasteita toiminnan ja valmiuden ylläpitämiselle nykytasolla sekä rajoittavat Puolustusvoimien varautumista pitkäkestoiseen kriisiin ja sodankäyntiin.

4 PUOLUSTUSKYVYN YLLÄPITO JA KEHITTÄMINEN

Suomen puolustusta kehitetään pitkäjänteisesti, suunnitelmallisesti ja kokonaisuutena. Puolustusvalmiuden ja torjuntakyvyn on vastattava toimintaympäristön vaatimuksia. Suomessa on ennaltaehkäisevä puolustus ja vahva torjuntakyky, joita koko yhteiskunta tukee. Puolustuksen ennaltaehkäisevä merkitys korostuu nykyisessä, vaikeasti ennakoitavassa toimintaympäristössä, jossa kriisien ennakkovaroitusaika on lyhentynyt ja kynnyksellinen voiman käyttöön madaltunut.

Puolustusvoimien lakisääteliset tehtävät

- 1) Suomen sotilaallinen puolustaminen
- 2) muiden viranomaisten tukeminen
- 3) osallistuminen kansainvälisen avun antamiseen, aluevalvontayhteistyöhön ja muuhun kansainväliseen toimintaan
- 4) osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtäviin muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa.

4.1 Puolustuspoliittiset perusteet

Yleiseurooppalainen turvallisuuskehitys, erityisesti sotilaallisen toiminnan lisääntyminen Itämeren ympäristössä ja arktisella alueella, vaikuttaa Suomeen. Suomen puolustuksen toimintaympäristö säilyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana.

Kansainvälisen tilanteen kiristymisestä huolimatta Suomeen ei kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa. Sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan tai sillä uhkaamiseen on kuitenkin varauduttava. Suomen puolustuksen on kyettävä vastaamaan sotilaallisen painostukseen, nopeasti kehittyvään sotilaalliseen uhkaan sekä eriasteiseen sotilaalliseen voimankäyttöön, myös laajamittaiseen sotilaallisen hyökkäykseen. Sotilaallinen voimankäyttö on myös osa laaja-alaisen vaikuttamisen keinovalikoimaa.

Suomi pitää huolta uskottavasta kansallisesta puolustuksestaan ja sen riittävästä resursoinnista. Asevelvollisuus, koulutettu reservi, koko maan puolustaminen ja korkea maanpuolustustahto ovat Suomen puolustuksen perustana jatkossakin. Suomi puolustaa aluettaan, kansalaisiaan ja yhteiskuntaansa kaikkia voimavarojaan hyödyntäen. Puolustuksen kehittämisessä varmistetaan kyky valvoa kaikkia toimintaympäristöjä – maa, meri, ilma, kyber- ja informaatioympäristö sekä avaruus – ja tarvittaessa käynnistää puolustuksen edellyttämät toimenpiteet.

Sotilaallinen maanpuolustus on kiinteä osa yhteiskuntaa. Asevelvollisuuteen perustuva puolustusratkaisumme nojaa korkeaan maanpuolustustahtoon, jota ylläpidetään ja kehitetään osana kokonaisturvallisuutta. Maanpuolustustahdon ydin on Suomen ja suomalaisen elämäntavan kokeminen puolustamisen arvoiseksi ja riittävä kansallinen yhtenäisyys.

Puolustuksen ylläpitäminen edellyttää tiivistä yhteistoimintaa yhteiskunnan eri toimijoiden kesken. Viranomaisten ja kumppanien resurssien sekä suorituskykyjen nopea käyttöön saanti varmistetaan kokonaismaanpuolustuksen periaatteen mukaisesti kumppanuus-, turvallisuus- ja aiesopimuksilla ja yhteisharjoittelulla. Selontekokaudella laaditaan selvitys siitä, miten kokonaismaanpuolustusta on kehitettävä suhteessa toimintaympäristön muutokseen.

Puolustushallinto varautuu laaja-alaiseen vaikuttamiseen yhdessä muiden toimijoiden kanssa osana kehittyvää kokonaisturvallisuuden mallia. Laaja-alaisen vaikuttamisen hallinta edellyttää usean hallinnonalan ennakointia ja varautumista sekä julkishallinnon kattavan yhteistyön syventämistä yksityisen sektorin, järjestöjen ja kansainvälisten kumppanien kanssa. Viranomaisyhteistyötä ja toimivaltuuksia, kyberpuolustuksen kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä sekä strategista viestintää ja informaatiopuolustusta on kehitettävä edelleen vaikuttamiseen vastaamiseksi.

Kyberturvallisuutta Suomessa koordinoi liikenne- ja viestintäministeriö. Puolustusvoimat vastaa Suomen sotilaallisesta kyberpuolustuksesta osana kansallista kyberturvallisuutta. Puolustusjärjestelmän kybertilannekuvan parantaminen sekä kyberuhkien estäminen ja torjuminen edellyttävät tiedonvaihdon, toimivaltuuksien ja kansallisten yhteistyörakenteiden kehittämistä viranomaisten välillä. Viranomaisyhteistyön kehittämistarpeet on selvitettävä ja määriteltävä muutosten perusteiksi.

Kybertoimintaympäristön uhkia ja niihin liittyviä kansallisia kehittämistoimia arvioidaan kyberturvallisuusstrategian kehittämisohjelmassa sekä käynnistettävässä selvitystyössä, jossa arvioidaan viranomaisten toimintaedellytykset kansallisen kyberturvallisuuden varmistamisessa, kyberrikollisuuden torjunnassa, ja kyberpuolustuksessa sekä nopeasti kehitettävissä yhteiskunnan kyberturvallisuutta uhkaavissa tilanteissa. Selvitystyön perusteella käynnistetään kyberpuolustuksen kehittämistoimenpiteet, mukaan lukien tarvittava

säädösvalmistelu. Toimenpiteiden tavoitteena on varmistaa turvallisuusympäristön edellyttämät kyberpuolustuksen toimivaltuudet, osaaminen ja riittävät tiedonsaantioikeudet.

Kansainvälinen yhteistyö on keskeistä Suomen kyberturvallisuudelle ja kyberpuolustukselle. Suomen etu on tehdä tiivistä yhteistyötä kansainvälisten toimijoiden kanssa monenvälisesti, alueellisesti ja kahdenvälisesti. Tämä koskee niin teknistä yhteistyötä kuin poliittista vuoropuhelua.

Myös virka-aputehtävät ovat muuttuneet aiempaa vaativammiksi ja aikakriittisemmiksi, mikä edellyttää viranomaisyhteistyön ja lainsäädännön kehittämistä. Puolustusvoimat tukee muita viranomaisia virka-apupyynnöiden ja yhteistyöjärjestelyjen mukaisesti.

Kansainvälinen puolustusyhteistyö vahvistaa Suomen puolustuskykyä. Yhteistyö kehittää toimintavalmiuksia, vahvistaa uhkien ennaltaehkäisyä, kohottaa Suomea kohtaan kohdistettavien sotilaallisten toimien kynnyistä sekä luo edellytyksiä poliittisen ja sotilaallisen avun saamiselle ja antamiselle tarvittaessa.

Puolustusyhteistyötä tehdään Suomen omista lähtökohdista ja yhteisten intressien pohjalta. Normaaliolojen yhteistyö on perusta poikkeusoloissa tapahtuvalle yhteistyölle. Puolustusyhteistyössä tarvittava luottamus rakennetaan vakaalla ja pitkäjänteisellä toiminnalla. Kahdenvälisessä yhteistyössä painotetaan niitä maita, jotka olisivat kriisitilanteessa Suomen puolustuksen näkökulmasta merkittäviä toimijoita Pohjois-Euroopassa ja Itämeren alueella.

Suomen on tärkeää säilyttää päätöksentekovapaus mahdollisimman laajana kaikissa turvallisuustilanteissa. Puolustusyhteistyöllä on keskeinen merkitys Suomen tilannetietoisuuden lisäämisessä. Erityisesti mahdollisessa kriisitilanteessa on voitava vaihtaa tietoa siitä, miten muut toimijat arvioivat turvallisuustilanteen kehittymistä ja suunnittelevat omia toimiaan. Yhteistyön kautta Suomi pystyy myös viestimään oman toimintansa perusteita. Tämä parantaa ennakoitavuutta ja valmiutta sekä lisää vakautta.

Puolustushallinto osallistuu aktiivisesti asevalvontasopimusten ja -järjestelyjen sekä luottamusta lisäävien toimien toimeenpanoon ja kehittämiseen. Puolustusvoimat ylläpitää ja kehittää valmiuksiaan tätä palvelemaan toimintaan. Puolustusvoimat varautuu osaltaan ennaltaehkäisemään luonnollisesti syntyneitä, tahattomasti tai tahallisesti levitettyjä biologisia uhkatilanteita sekä vastaamaan niihin. Puolustusvoimat jatkaa CBRNE-uhkien (kemialliset aineet, biologiset taudinaiheuttajat, radioaktiiviset aineet, ydinaseet sekä räjähteet) edellyttämien kykyjen kehittämistä myös kansainvälisen puolustusyhteistyön puitteissa. Puolustusalan toimijoilla on tärkeä rooli terveysturvallisuudessa.

Kahden- ja monenvälisellä materiaaliyhteistyöllä luodaan edellytyksiä kustannustehokalle materiaalsen suorituskyvyn kehittämiseksi ja ylläpidolle sekä sotilaalliselle huoltovarmuudelle. Puolustushallintojen välinen materiaalialan yhteistyö tukee kotimaisen puolustusteollisuuden kansainvälistymistä ja verkottumista sekä vahvistaa sotilaallista huoltovarmuutta.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta on keskeinen puolustusyhteistyön alue. Sen avulla luodaan tietopohjaa suunnittelulle ja päätöksenteolle, mahdollisuuksia materiaaliyhteistyölle sekä edellytyksiä suorituskykyjen yhteensopivuudelle ja yhteisoperoinnille sekä avun antamiselle ja vastaanottamiselle.

4.2 Puolustusjärjestelmän ylläpidon ja kehittämisen painopisteet

Puolustuskyvyn ylläpidon ensisijaisena päämääränä on ennaltaehkäistä sotilaallisen voiman käyttöä ja sillä uhkaaminen.

Ennaltaehkäisyn tehokkuus muodostuu pidäkevaikutuksesta, jonka koko yhteiskunta ja kaikki hallinnonalat luovat varautumisella ja muulla toiminnallaan. Puolustusvoimat tuottaa pidäkkeen sotilaallisen osan. Pidäke on luonteeltaan puolustuksellinen.

Mikäli sotilaallisen voimankäytön ennaltaehkäisy epäonnistuu, hyökkäykset torjutaan. Tilanteen huononemista edelleen pyritään tällöinkin rajoittamaan muodostamalla hyökkääjän tavoitteiden saavuttamiselle kynnyksiä, joiden ylittämisen se arvioi kannattamattomaksi. Suomea on kyettävä puolustamaan kansallisin voimavaroin.

Sotilaallisen puolustuksen suunnittelu perustuu arvioon mahdollisista Suomeen kohdistuvista sotilaallisista uhkista. Suomeen kohdistuvien sotilaallisten uhkien arvioidaan liittyvän todennäköisimmin yleiseurooppalaiseen kriisiin tai olevan seurausta Suomen lähi-alueella kehittyvästä sotilaallisesta konfliktista. Havainnot nykyaikaisista kriiseistä ja sotilaallisista konflikteista osoittavat, että laaja-alaisen vaikuttamisen keinovalikoiman käyttö on lisääntynyt.

Laaja-alaiseen vaikuttamiseen voi muiden keinojen ohella sisältyä sotilaallista painostamista tai sotilaallisen voiman käyttöä. Laaja-alainen vaikuttaminen voi johtaa rajoitetuun tai laajaan sotilaalliseen konfliktiin nopeasti tai pitkäkestoisen vaikuttamisoperaation seurauksena.

Sotilaallinen operaatio voidaan toteuttaa yllättävästi jatkuvasti valmiudessa olevilla joukoilla ja kaukovaikutteisilla asejärjestelmillä. Rajoitetulla operaatiolla voidaan pyrkiä ottamaan haltuun kohteita tai alueita sotilaallisten toimintaedellytysten parantamiseksi sekä vaikuttamaan kohdevaltion valtionjohtoon, puolustustoimien toteuttamiseen ja yhteiskunnalle kriittisen infrastruktuurin toimivuuteen.

Sotilaallisessa kriisissä painostus ja puolustusjärjestelmän valmiuden haastaminen voi kestää kuukausia. Tänä aikana lähialueelle voidaan keskittää sotilaallista voimaa, joka mahdollistaa laajan sotilaallisen operaation toteuttamisen. Laajoilla operaatioilla voidaan pyrkiä tunkeutumaan strategisesti tärkeille alueille ja lamauttamaan kohdevaltion puolustuskyky strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Laaja-alaisen vaikuttamisen torjunnassa on tärkeää, että kaikki toimijat kykenevät vastaamaan tehtävistään lainsäädännön ja kokonaisturvallisuuden periaatteiden mukaisesti. Tämä edellyttää tiivistä viranomaisyhteistyötä, kattavaa tilannekuvaa ja yhteensovittavaa johtamisrakennetta. Puolustusjärjestelmän on kyettävä vastaamaan sotilaallisiin uhkiin osana laaja-alaisen vaikuttamisen torjuntaa ja osaltaan muodostamaan pidäkkeitä muita puolustuskykyä heikentäviä vaikuttamiskeinoja vastaan.

Puolustuksen toteutustapaa kehitetään vastaamaan paremmin sotilaallisessa toimintaympäristössä, sodankäynnissä ja uhkissa tapahtuneisiin muutoksiin. Suomea puolustetaan hyödyntämällä aiempaa tehokkaammin valtion kaikkia voimavaroja mukaan lukien kansainvälisen puolustusyhteistyön mahdollisuudet. Tämän kokonaisvaltaisen aluepuolustuksen doktriinin perustan muodostavat suorituskykyiset operatiiviset joukot ja järjestelmät, laajaan reserviin perustuva paikallispuolustus sekä kehittyvä viranomaisyhteistyö. Keskeinen osa kokonaisvaltaista aluepuolustusta on uudistuvan paikallispuolustuksen kyky ennaltaehkäistä ja torjua myös laaja-alaista vaikuttamista koko maan alueella.

Suomen turvallisuusympäristö edellyttää jatkossakin vähintään nykytasoisien puolustusvalmiuden ylläpitämistä. Alueellisen koskemattomuuden valvonta ja turvaaminen varmistetaan kaikissa turvallisuustilanteissa. Puolustusvalmiutta kehitetään kattamaan aiempaa paremmin kaikki toimintaympäristöt.

Puolustusvoimien joukkojen jako uudistetaan selontekokaudella siten, että aiemmin käytössä olleesta alueellisten joukkojen käsitteestä luovutaan paikallispuolustuksen uudistamisen myötä. Puolustusvoimien sodan ajan joukot jaetaan jatkossa käyttöperiaatteen mukaan operatiivisiin joukkoihin ja paikallisjoukkoihin. Paikallisjoukoilla luodaan maanpuolustuksen valtakunnallinen kattavuus, mahdollistetaan operatiivisten joukkojen tehokas käyttö sekä turvataan puolustuksen ja yhteiskunnan kannalta elintärkeät toiminnot. Uudistuksessa lisätään paikallisjoukkojen valmiutta ja suorituskykyä. Operatiivisia joukkoja käytetään puolustuksen painopisteen muodostamiseen sekä nopeatempoisimpiin ja vaativimpiin taistelutoimiin.

Asevelvollisten ja palkatun henkilöstön käytettävyyttä valmiuteen liittyviin tehtäviin on parannettava kehittämällä toimintatapoja ja tarkastelemalla lainsäädännön muutostarpeita. Puolustusvalmiuden säätelyä on voitava myös harjoitella nykyistä joustavammin ja laajemmin.

Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia ja korkeaa valmiutta hyödynnetään puolustusjärjestelmässä alueellisen koskemattomuuden valvonnassa ja turvaamisessa. Valmiutta kohotettaessa rajajoukkoja käytetään maa- ja meripuolustuksen tehtäviin osana puolustusjärjestelmää. Tarvittaessa rajajoukkoja voidaan liittää Puolustusvoimiin. Rajavartiolaitoksen puolustus suunnittelu ja -valmistelut toteutetaan yhteistoiminnassa Puolustusvoimien kanssa. Rajajoukkojen kokoonpanoja, käyttöperiaatteita ja puolustusmateriaalia kehitetään osana puolustusjärjestelmää yhteistoiminnassa Puolustusvoimien kanssa. Kehittämisessä otetaan huomioon erityisesti aiempaa suuremmat valmiusvaatimukset. Rajavartiolaitoksen materiaalihankkeissa jatketaan yhteistyötä puolustuskyvyn huomioonottamiseksi.

4.2.1 Maapuolustus

Maapuolustuksella ennaltaehkäistään ja tarvittaessa torjutaan Suomeen kohdistuva maa-hyökkäys. Maapuolustukseen osallistuvat kaikki puolustushaarat sekä Pääesikunta ja sen alaiset laitokset. Maavoimat vastaa maapuolustuksen suunnittelusta, koordinoinnista ja johtamisesta. Maapuolustus toteutetaan muodostamalla tilanteen ja tehtävän edellyttämä torjuntakyky, jolla estetään maa-alueiden valtaaminen ja lyödään maitse hyökännyt vastustaja ilma- ja meripuolustuksen tuella. Maapuolustus kattaa koko valtakunnan alueen. Muita viranomaisia tuetaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisessa. Maavoimia on kehitetty voimakkaasti 2010-luvulla, ja Maavoimilla on kyky vastustajan laajojen maaoperaatioiden torjuntaan.

2020-luvulla Maavoimien suorituskyky kyetään ylläpitämään suunnitelluilla resursseilla. Maavoimien operatiivisten ja paikallisjoukkojen käyttöperiaatteet, osaaminen ja varustus mitoitetaan toiminta-alueiden asettamien vaatimusten ja resurssien mukaisesti. Maavoimien toiminnassa korostuvat valmiuden ja paikallispuolustuksen kehittäminen, liikkuvat operaatiot sekä vaikutuksen keskittäminen avainkohteisiin. Alueellisista taisteluosastoista muodostetaan liikkuvia ja suorituskykyisiä kevyitä jalkaväki- ja jääkärijoukkoja, joilla vastataan uudistuvan paikallispuolustuksen tehtäviin.

Maavoimien liikkuvuutta, tulivoimaa ja iskukykyä kehitetään 2020-luvulla uusien panssaroitujen miehistönkuljetusajoneuvojen hankinnoilla, CV-9030-rynnäkövaunukaluston elinjaksopäivityksellä sekä panssarintorjunta-aseiden lisähankinnoilla. Suomi osallistuu johtovaltion roolissa monikansalliseen EU:n panssaroitujen ajoneuvojen kehittämishankkeeseen, jossa muun muassa parannetaan arktista liikkuvuutta kehittämällä

telakuorma-autojen korvaaja. Komissio on myöntänyt hankkeelle rahoitusta Euroopan puolustusrahaston esiohjelmasta. Maavoimien valvonta- ja maalinosoituskykyä parannetaan hankkimalla kevyttä lennokkikalustoa sekä uuden sukupolven pimeätoimintavälineitä. Liikkuvalla ja tulivoimaisella tykistöjärjestelmällä korvataan osa vanhenevasta tykistöstä. Joukkojen ja yksittäisen taistelijan suojaa parannetaan suojelu- ja maastouttamismateriaalin sekä taistelijan henkilökohtaisen varustuksen hankinnoilla. Miehittämättömien ilma- ja maajärjestelmien soveltuvuutta maapuolustuksen eri tehtäviin selvitetään ja niiden laajempaan hyödyntämiseen valmistaudutaan. Maavoimien johtamisjärjestelmien kehittäminen mahdollistaa sekä operatiivisten että tärkeimpien paikallisjoukkojen liikkuvan johtamisen.

Maavoimien kykyä pitkän kantaman tulenkäyttöön kehitetään 2020-luvulla siten, että raskaan raketinheitinjärjestelmän kantamaa kasvatetaan merkittävästi nykyisestä noin 80 kilometristä ampumatarvikehankintojen avulla. Samalla Maavoimat kehittää suorituskykyjä, joilla mahdollistetaan muiden puolustushaarojen pitkän kantaman tulenkäytön johtaminen ja maalinosoitus. Kehittämisessä otetaan huomioon Laivue 2020- ja HX-hankkeissa rakentuvat suorituskyvyt.

Maavoimien keskeisten järjestelmien elinkaaren päätyminen sekä toimintaympäristön vaatimukset 2030-luvulla edellyttävät Maavoimien uudistamista 2020-luvun lopulta alkaen. Panssarintorjunta-aseistuksen, rynnäkkövaunukaluston, tykistöaseiden ja ilmatorjuntajärjestelmien korvaamisen sekä ampumatarvikkeiden ajanmukaistamisen suunnittelu jatkuu maahyökkäyksen torjuntakyvyn ylläpitämiseksi.

4.2.2 Meripuolustus

Meripuolustuksella ennaltaehkäistään ja tarvittaessa torjutaan merelliset hyökkäykset sekä turvataan yhteiskunnan meriyhteydet ja alueellinen koskemattomuus merellä. Meripuolustukseen osallistuvat kaikki puolustushaarat sekä Pääesikunta ja sen alaiset laitokset. Merivoimat vastaa meripuolustuksen suunnittelusta, koordinoinnista ja johtamisesta. Meripuolustuksen kehittämisessä painottuvat valmius, tulenkäyttö, tilannekuva, taistelunkestävyys, kaukovaikuttaminen ja vedenalainen sodankäynti. Merivoimien johtamiskykyä kehitetään rakentamalla siirrettäviä johtamisratkaisuja.

Laivue 2020 -hankkeessa rakennetaan neljä Pohjanmaa-luokan monitoimikorvettia vuosien 2022–2027 aikana. Aluksia käytetään ympärivuotiseen ja pitkäkestoiseen läsnäoloon merellä kaikissa Itämeren sää- ja jääolosuhteissa. Alusten tehtävinä ovat liikkuva alueellisen koskemattomuuden valvonta ja turvaaminen, merioperaatioiden johtaminen, sukellusveneentorjunta, merimiinoitus sekä pinta- ja ilmatorjunta.

Selontekokaudella otetaan käyttöön uusi pintatorjuntaohjusjärjestelmä, vedenalaista sodankäyntikykyä vahvistavat torpedot ja modernisoituja miinoja. Uudet järjestelmät mahdollistavat alueellisen merenhallinnan. Pintatorjuntaohjuksilla voidaan vaikuttaa myös maalla oleviin kohteisiin yli 200 km:n etäisyydelle. Pintatorjuntaohjusjärjestelmät asennetaan Pohjanmaa-luokan korvetteihin, pintatorjuntaohjuspattereihin sekä peruskorjattuihin Hamina-luokan ohjusveneisiin. Torpedojärjestelmät asennetaan Pohjanmaa-luokan ja Hamina-luokan aluksiin. Hamina-luokka varustetaan uudella taistelunjohtojärjestelmällä.

Meripuolustuksen edellytyksenä ovat merivalvonnalla muodostettava merellisen toimintaympäristön tilannekuva sekä korkea valmius tulenkäyttöön. Merialueen koskemattomuutta valvotaan ja se turvataan yhdessä muiden puolustushaarojen ja viranomaisten kanssa. Merivalvonnan suorituskyky varmistetaan ylläpitämällä pintavalvonnan järjestelmät ja aloittamalla vedenalaisen valvontajärjestelmän uudistaminen. Uudistamisessa huomioidaan aluevalvontaan soveltuvat miehittämättömät järjestelmät.

Merivoimien rannikkojoukot osallistuvat mereltä suuntautuvan hyökkäyksen torjuntaan. Rannikkojoukot pitävät hallussaan rannikolla ja saaristossa puolustuksen kannalta tärkeät alueet, luovat toimintaedellytyksiä operatiivisille joukoille ja osallistuvat tilannekuvan kokoamiseen.

Alueellista ja paikallista tulivoimaa tuottavien rannikkopatterien elinkaari päättyy 2020-luvun lopulla. Rannikkopattereiden suorituskyky korvataan, jotta rannikkojoukoilla säilyy kyky torjua hyökkäykset mereltä. Venekaluston peruskorjauksella ja hankinnoilla turvataan rannikkojoukkojen liikkumiskyky 2030-luvun alkuun saakka. Rannikkojoukkojen johtamiskykyä parannetaan järjestelmähankinnoilla.

Heräte- ja kosketusraivauskyvyn uudistaminen aloitetaan korvaamalla vanhenevat Kuha- ja Kiiski-luokkien alukset. Lisäksi aloitetaan elinkaaren päähän 2030-luvulla tulevien pintatorjunnan ja öljyntorjunnan suorituskykyjen korvaamisen suunnittelu ja tarvittava selvitystyö.

4.2.3 Ilmapuolustus

Ilmapuolustuksella ennaltaehkäistään ja tarvittaessa torjutaan Suomeen ilmasta kohdistuvat hyökkäykset sekä turvataan alueellinen koskemattomuus ilmatilassa. Ilmapuolustukseen osallistuvat kaikki puolustushaarat sekä Pääesikunta ja sen alaiset laitokset. Ilma-voimat vastaa ilmapuolustuksen suunnittelusta, koordinoinnista ja johtamisesta. Monikerroksinen ilmapuolustus mahdollistaa osaltaan Puolustusvoimien joukkojen perustamisen sekä maa- ja meripuolustuksen toimintaedellytykset estämällä hyökkääjän

ilmanherruuden ja suojaamalla kriittiset kohteet ja toiminnot. Ilmapuolustuksen suorituskykyjä kehitetään ja käytetään kaikissa puolustushaaroissa.

Ilmavoimat johtaa selontekokaudella HX-hankkeen käyttöönoton. Hankittavat monitoimihävittäjät otetaan asteittain käyttöön vuodesta 2025 alkaen ja samalla aloitetaan luopuminen nykyisestä Hornet-kalustosta. Operatiivinen suorituskyky turvataan muutoksen aikana.

Ilmatorjunnan korkeatorjuntakykyä parannetaan ja torjuntatilavuutta kasvatetaan selontekokaudella hankittavalla ilmatorjuntaohjusjärjestelmällä. Lisäksi ylläpidetään ilmatorjunnan suorituskykyjen kerroksellisuus ja alueellinen kattavuus sekä kehitetään ilmatorjunnan maalinosoituskykyä. Lennokkien muodostamaan kasvavaan uhkaan vastataan kehittämällä lennokintorjuntakykyä.

Ilmavoimat ylläpitää jatkuvasti tunnistettua ilmatilannekuvaa Suomen ja lähialueen ilmatilasta, jakaa sen Puolustusvoimille ja muille viranomaisille sekä säätelee valmiutta reagoida välittömästi toimintaympäristön muutosten edellyttämällä tavalla. Ilmapuolustuksen integroidun tiedustelun, valvonnan ja johtamisen järjestelmää kehitetään edelleen ilmaoperaatioiden johtamisedellytysten parantamiseksi.

Ilmavoimien ohjaajakoulutus mitoitetaan vastaamaan Puolustusvoimien ja Rajavartiolaikoksen kehittyviä tarpeita.

4.2.4 Kyber-, informaatio- ja avaruuspuolustus

Puolustuksen toimintakyky ja järjestelmät ovat yhä enemmän riippuvaisia digitalisaa-tiosta, informaatiosta ja avaruuden hyödyntämisestä. Puolustusjärjestelmällä on kyet-tävä entistä kattavammin valvomaan eri toimintaympäristöjä, ymmärtämään ristikkäisvai-kutuksia niiden välillä sekä tarvittaessa käynnistämään puolustukselliset toimenpiteet eri ympäristöissä.

Puolustusvoimat vastaa Suomen sotilaallisesta kyberpuolustuksesta osana kansallista kyberturvallisuutta. Kyberpuolustukseen kuuluvien suojautumisen, tiedustelun ja vaikut-tamisen tavoitteena on turvata sekä Puolustusvoimien omat että muut puolustuskykyyn suoraan vaikuttavat järjestelmät erityisesti valtiollisilta uhkatoimijoilta ja niiden edustajilta, siten, että Puolustusvoimat kykenee suoriutumaan lakisäätelisistä tehtävistään. Puolus-tusvoimilla on velvollisuus torjua maanpuolustukseen ja puolustusjärjestelmään kohdis-tuva tietoverkkotiedustelu sekä kyberhyökkäykset etenkin silloin, kun kyseessä on valtiolli-nen toimija. Kyberpuolustus toteutetaan yhteistoiminnassa kansallisten ja kansainvälisten

turvallisuusviranomaisten kanssa, ja Puolustusvoimat tukee kyberturvallisuudessa muita viranomaisia antamalla virka-apua.

Kybertoimintaympäristöä suojataan nostamalla kyberhyökkäysten kynnyksiä. Kyberuhkat on kyettävä havaitsemaan ajoissa, ja kyberympäristön muutoksia on kyettävä seuraamaan reaaliajassa. Kyberpuolustuksen valvonta- ja tilannekuvan avulla havaitaan ja tunnistetaan valtiolliset ja muut uhkatoimijat sekä estetään niiden pääsy puolustusjärjestelmän kannalta keskeisiin järjestelmiin ja tietoihin. Kybervaikuttamisen ja kybervastatoimien kehittämiseksi luodaan parempi kansallinen perusta.

Informaatiopuolustuksen merkitys on kasvanut edellisen selonteon jälkeen kyberuhkien torjuntakyvyn merkityksen tavoin. Ulkoa ohjatun ja muun vahingoittamistarkoituksessa jaetun informaation määrä ja levitystavat jatkavat lisääntymistään, ja tehokas informaatiopuolustus edellyttää Puolustusvoimilta mm. kehittyviä digitaalisia työkaluja informaatioympäristön seuraamiseksi ja puolustuksellisten toimenpiteiden käynnistämiseksi tarvittaessa. Informaatiopuolustuksessa ja informaatiovaikuttamiseen vastaamisessa on keskeistä kyetä yhteensovittamaan informaatioisällöt ja viestinnän toimintatavat viranomaisten ja muiden toimijoiden kesken vaikuttavan reagoinnin vaatimalla nopeudella. Informaatiopuolustuksen kykyä kehitetään muiden viranomaisten ja kansainvälisten kumppanien kanssa varmistuen selkeät ja ajan tasalla olevat toimivaltuudet. Kehittämisessä otetaan huomioon muun valtiovallinnon informaatiovaikuttamiseen vastaamiseen liittyvät toimet.

Avaruuspuolustuksella suojataan maanpuolustuksen toimintoja ja muuta yhteiskuntaa avaruudesta kohdistuvilta uhkilta sekä turvataan yhteiskunnan kannalta kriittisten avaruusjärjestelmien ja -palveluiden toiminta kaikissa olosuhteissa. Puolustusvoimien ja muiden viranomaisten toiminta on yhä enemmän riippuvaista avaruudellisista järjestelmistä. Avaruuspuolustuksen perustan muodostaa avaruustilannekuva. Puolustusvoimat kehittää kykyään ympärivuorokautisen avaruustilannekuvan ylläpitämiseen yhteistyössä muiden viranomaisten ja kansainvälisten kumppanien kanssa.

4.2.5 Puolustusvoimien muut yhteiset suorituskyvyt

Puolustusvoimien muita yhteisiä suorituskykyjä ovat tiedustelu-, johtamis- ja logistiikkajärjestelmät, erikoisjoukot sekä osa kaukovaikutteisista asejärjestelmistä. Yhteisiä suorituskykyjä käytetään operaatioiden tavoitteiden saavuttamiseksi kaikissa valmiustiloissa. Niitä käytetään keskitetysti johdettuina koko valtakunnan alueella ja kaikissa toimintaympäristöissä.

Sotilastiedustelu hankkii ja käsittelee tietoa Suomeen kohdistuvasta tai Suomen turvallisuusympäristön kannalta merkittävästä sotilaallisesta toiminnasta, tuottaa päätöksentekoa tukevat tiedustelutiedot sekä ylläpitää kykyä ennakkovaroituksen tuottamiseen Suomeen kohdistuvasta sotilaallisesta uhkasta. Sotilastiedustelun toimintaa Puolustusvoimien ylimmän johdon ja valtionjohdon päätöksenteon tukemiseksi kehitetään edelleen. Sotilastiedustelun kehitystyössä otetaan huomioon strategisten hankkeiden mukanaan tuomat mahdollisuudet. Tiedonhankinnan turvaamiseksi tiedustelu- ja valvontajärjestelmää kehitetään ja analyysi- ja tiedonhallintakykyjä vahvistetaan. Sotilastiedustelu toimii yhteistyössä siviilitiedustelun kanssa valtiollisten uhkien tiedustelussa. Sotilastiedustelulain toimivaltuuksien käytön kehittämistä jatketaan ja uudet tiedustelumenetelmät vakiinnutetaan osaksi organisaation toimintaa.

Kyky vaikuttaa nopeasti kaukana oleviin kohteisiin on keskeinen osa sotilaallista ennaltaehkäisyä. Kaukovaikuttamiskyvyn korkealla valmiudella ja ulottuvuudella ennaltaehkäistään ja rajoitetaan hyökkääjän mahdollisuuksia käyttää kaukovaikutteisia aseita. Yhteisen tulenkäytön suorituskyvyn kehittämistä jatketaan hankkimalla kaukovaikutteisten asejärjestelmien ampumatarvikkeita Maa-, Meri- ja Ilmavoimille. Puolustusvoimien erikoisjoukkojen johtamista, varustusta ja liikkuvuutta kehitetään vastaamaan tehtäviä ja toimintaympäristöä.

Puolustusvoimien johtamisjärjestelmän on mahdollistettava Puolustusvoimien keskitetty johtaminen ja operointi kaikissa toimintaympäristöissä. Johtamisjärjestelmän kehittämällä on voitava edistää Puolustusvoimien digitalisaatio-ohjelman mukaista muutosta. Johtamisjärjestelmäalan osaamista ja muutoksia tukevaa kokeilu- ja kehittämistoimintaa parannetaan uuden johtamisjärjestelmäkoulun perustamisella.

Puolustusvoimat rakentaa omat operatiiviset tietojärjestelmänsä ja operoi niitä itse. Puolustusvoimien tietoliikenneverkkoja laajennetaan Puolustusvoimien toiminnan kannalta tärkeimmille alueille. Omien liityntäverkkojen lisäksi valmistaudutaan käyttämään kumppaneiden, kaupallisten operaattoreiden ja muiden viranomaisten tietoliikenneverkkoja.

Johtamisen toimivuus turvataan kyberpuolustuksella ja tietoturvallisuusratkaisuilla. Tietoliikenne- ja tiedonvaihtoratkaisujen yhteensopivuus varmistetaan monikansallisten standardien mukaisesti. Yhteentoimivuutta ja kustannustehokkuutta parannetaan hyödyntämällä valtion yhteisiä tietojärjestelmiä ja osallistamalla niiden kehittämiseen.

Logistiikkajärjestelmän valmiuden ja suorituskykyjen kehittämistä jatketaan joukkojen operoinnin tukemiseksi sekä uusien rakennettavien suorituskykyjen käytön mahdollistamiseksi. Logistiikan tukeutumisverkostoa päivitetään paikallispuolustuksen uudistuksen mukaisesti. Valmiutta logistiikkajärjestelmän suorituskykyjen käyttöön myös muiden viranomaisten tukemiseksi ylläpidetään ja kehitetään kriisitilanteisiin varautumiseksi.

Puolustusvoimien ja palveluntuottajien välisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä kehitetään ja syvennetään. Yhteisellä harjoittelulla ja valmiuden säännöllisellä testaamisella varmistetaan tukemiskyky kaikissa turvallisuustilanteissa. Puolustusvoimien ja kumppanien logistiikan resurssien käytön tehokas johtaminen edellyttää tietojärjestelmien jatkuvaa kehittämistä.

4.2.6 Paikallispuolustuksen kehittäminen

Paikallispuolustuksesta kehitetään koko maan kattava sotilaallisten suorituskykyjen kokonaisuus, joka osaltaan ennaltaehkäisee ja torjuu myös laaja-alaista vaikuttamista. Paikalliset joukot muodostavat valtakunnallisen verkoston, joka kykenee monipuoliseen ja vaativaan viranomaisyhteistyöhön. Paikalliset joukot käytetään joukkojen perustamiseen, taistelutehtäviin, kohteiden suojaamiseen ja muiden viranomaisten sekä yhteiskunnan tukemiseen. Paikalliset joukot suojaetaan puolustukselle ja yhteiskunnan muulle toiminnalle tärkeitä kohteita ja osallistutaan häiriötilanteiden jälkeiseen toimintojen palauttamiseen yhdessä viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Paikalliset joukot hyödynnetään aiempaa paremmin reserviläisten paikallistuntemus ja siviilissä hankittu osaaminen.

Paikalliset joukot määrää lisätään vuodesta 2025 alkaen muuttamalla pääosa alueellisista joukoista paikalliset joukot. Samalla paikalliset joukot tehtäväkenttä laajenee ja vaatimustaso nousee. Muutoksen myötä paikalliset joukot kuuluu nykyistä enemmän joukkoja, joita voidaan käyttää taistelutehtäviin myös nopeasti kehittyvissä tilanteissa. Paikallispuolustuksen joukkoreservillä mahdollistetaan maapuolustuksen kyky pitkäkestoiseen sodankäyntiin koko valtakunnan alueella.

Paikalliset joukot valmiutta ja varustusta kehitetään niiden tehtävien lisääntymisestä johtuvien vaatimusten mukaisesti. Paikalliset joukot kertausharjoituksia ja vapaaehtoisia harjoituksia lisätään sitä mukaan kuin alueellisia joukkoja poistetaan joukkorakenteesta. Paikalliset joukot kehittäminen mahdollistaa reserviläisille mielekkään urapolun eri tasoissa poikkeusolojen tehtävissä sekä aktiivisen osallistumisen maapuolustukseen. Reserviläisten sitoutuneisuus ja verkostoituminen korostuvat paikallispuolustuksen tehtävien monipuolisuudessa. Paikalliset joukot kouluttamisessa ja rekrytoinnissa hyödynnetään entistä enemmän vapaaehtoisen maapuolustuksen resursseja ja vapaaehtoisia reserviläisiä. Reserviläisten osallistumista maapuolustukseen edistetään uudistamalla koulutusta ja tehostamalla maakuntajoukkojen suorituskykyä.

Joukko-osastot ja niiden alaiset aluetoimistot säilyvät merkittävässä roolissa paikallispuolustuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Paikallispuolustusharjoitukset ovat edelleen keskeisessä asemassa viranomaisyhteistyön kehittämisessä ja harjoittelussa. Harjoituksia kehitetään vastaamaan alueellisia erityispiirteitä sekä paikallispuolustuksen laajenevaa tehtäväkenttää.

4.2.7 Strategiset hankkeet

Puolustuskyvyn ylläpitäminen edellyttää Hornet-kaluston täysimääräistä korvaamista suorituskykyisillä monitoimihävittäjillä vuodesta 2025 alkaen edellisessä puolustusselonteossa linjatun mukaisesti. Uudet monitoimihävittäjät ovat ilmapuolustuksen perusta ja välttämätön osa maa- ja meripuolustusta. Hävittäjien kyvyillä uudistetaan osaltaan tiedustelua, valvontaa ja johtamista. Monitoimihävittäjien tehokas käyttö edellyttää ilmapuolustuksen ja puolustusjärjestelmän toimintaperiaatteiden kehittämistä, jotta uudet suorituskyvyt saadaan hyödynnettyä kokonaisuudessaan. Toimintoja, rakenteita ja infrastruktuuria kehitetään kaluston käytön optimoimiseksi. Hävittäjiä suunnitellaan käytettävän 2060-luvun alkuun asti.

Hornet-kaluston korvaamiseen tähtäävää hanketta on toimeenpantu vuodesta 2015 alkaen Puolustusvoimien määrittämien suorituskyky- ja huoltovarmuusvaatimusten sekä valtionjohdon määrittämien reunaehtojen mukaisesti. Eduskunta on hyväksynyt hankkeen rahoituksen ja valtioneuvosto tekee hankintapäätöksen vuoden 2021 lopussa. Hankittavan järjestelmän suorituskyvyn ja elinkaarikustannusten vaikutus puolustusjärjestelmään suunnitellaan tukemaan HX-järjestelmän hankintapäätöstä valtioneuvoston vuonna 2019 asettamat vaatimukset huomioiden.

Laivue 2020 -hankkeen toimeenpano on linjattu valtioneuvoston vuonna 2017 antamassa puolustusselonteossa. Valtioneuvosto teki hankintapäätöksen syksyllä 2019 ja hanke etenee. Hankkeessa rakennettavien neljän monitoimikorvetin suorituskyvyllä korvataan yhteensä seitsemän vanhenevan tai jo käytöstä poistetun taistelualuksen suorituskyky. Hankkeen ensimmäisen aluksen rakentaminen alkaa vuonna 2022. Meripuolustuksen lisäksi Pohjanmaa-luokan alukset täydentävät valtakunnallista tilannetietoisuutta tuottamalla tiedustelu- ja valvontatietoa meri- ja ilmatilasta. Niillä osallistutaan valtakunnalliseen ilmapuolustukseen ja kaukovaikuttamiseen.

Puolustustehtävien lisäksi aluksilla tuetaan muita viranomaisia, ja niillä voidaan osallistua kriisinhallintaan ja sotilaallisen avun antamiseen. Pohjanmaa-luokan alusten on suunniteltu olevan käytössä 2050-luvulle asti.

Puolustusjärjestelmän ylläpidon ja kehittämisen painopisteet selontekokaudella ovat:

- puolustusvalmiuden ylläpito ja materiaalisen valmiuden kehittäminen
- strategisten hankkeiden toimeenpano ja uusien suorituskykyjen käyttöönoton aloittaminen
- maapuolustuksen ja puolustusjärjestelmän muiden osien ylläpito strategisten hankkeiden toimeenpanon aikana
- paikallispuolustuksen ja paikallisjoukkojen kehittäminen.

4.3 Asevelvollisuus, vapaaehtoinen maanpuolustus ja maanpuolustustahto

Asevelvollisuus on Suomen puolustusratkaisun perusta. Asevelvollisuusjärjestelmä tuottaa laajan reservin, jolla mahdollistetaan koko maan puolustaminen. Nykyisessä asevelvollisuusjärjestelmässä ei ole sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta merkittäviä muutostarpeita. Toimintaympäristöön, väestöön, yhteiskuntaan ja teknologiaan liittyvät muutokset aiheuttavat asevelvollisuuteen kuitenkin kehittämistarpeita. Asevelvollisuutta kehittämällä tuotetaan kokonaisvaltaisesti suorituskykyjä Puolustusvoimien kaikkiin tehtäviin. Kansalaisten osallistamista maanpuolustukseen kehitetään lisäämällä erityisesti naisten ja reservin osallistumismahdollisuuksia. Asevelvollisuuden kehittäminen sisältää asevelvollisuuden eri vaiheet kutsunnoista varusmiespalveluksen kautta reservi-aikaan.

Vuonna 2020 asetettu parlamentaarinen komitea määrittää tavoitteet asevelvollisuuden vahvistamiseksi ja kehittämiseksi. Komitean asettamispäätöksen mukaan kehittämisessä lähdetään sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeista ja sen on tuotettava operatiivista lisäarvoa. Tunnistettujen kehittämisvaihtoehtojen on lisäksi vahvistettava maanpuolustustahtoa ja yhdenvertaisuutta. Näiden edellytysten yhteensovittamisella varmistetaan, että asevelvollisuus säilyy puolustuksemme tehokkaana ja yleisesti hyväksyttynä perustana. Kokonaisturvallisuuden näkökulmasta on hyödyllistä, että myös siviilipalvelusjärjestelmää kehitetään samanaikaisesti yhteiskunnan häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tarpeiden mukaisesti.

Varusmieskoulutuksen laaja-alainen uudistaminen on käynnissä. Koulutus 2020 -ohjelman päämääränä on tuottaa tehokkaalla, teknologiaa hyödyntävällä ja koulutusrakenteita optimoivalla koulutuksella laadukasta osaamista, varmistaa asepalveluksen aikaisten koulutusvalintojen onnistuminen sekä edistää monipuolista toimintakykyä ja harjoitustoimintaa.

Koulutusvalintojen parantamiseksi rakennetaan uusi digitalisoitu ja tekoälyllä tuettu valintajärjestelmä. Varusmiespalveluksen aikaisia taloudellisia etuuksia kehitetään selontekokaudella.

Naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittavien määrää pyritään lisäämään. Tavoitteena on hyödyntää hakijamäärien kasvu Puolustusvoimien reservin koon ja laadun varmistamiseksi. Naisten määrän lisäämisellä syvennetään maanpuolustuksen yhteiskunnallista vaikutusta ja maanpuolustustahtoa sekä lisätään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Reservin koulutusta tehostetaan kehittämällä eri harjoitusmuotoja: kertausharjoituksia, Puolustusvoimien vapaaehtoisia harjoituksia, vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta sekä reserviläisten omatoimista osaamista mukaan lukien ampumarjoittelun mahdollisuudet. Asevelvollisten nykyistä joustavampi käyttö muiden viranomaisten tukemiseksi selvitetään.

Uudistettu laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta edesauttaa reservin koulutuksen järjestelmällistä suunnittelua, valmistelua ja toteutusta. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) ja sen jäsenjärjestöjen järjestämästä koulutuksesta kehitetään nousujohteinen kokonaisuus, joka tukee Puolustusvoimien sotilaallista koulutusta ja sen tarpeita. Lisäksi uudistus mahdollistaa MPK:n ja Puolustusvoimien yhteistoiminnan kehittämisen operatiiviseksi kumppanuudeksi sekä kertausharjoitusten, Puolustusvoimien vapaaehtoisten harjoitusten ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen yhteensovittamisen aiempaa tehokkaammin.

Nuorten maanpuolustustietoisuutta parannetaan. Asevelvollisuutta selvittävä parlamentaarinen komitea selvittää yleisen koulutusjärjestelmän mahdollisuuksia edistää nuorten tietämystä kokonaisturvallisuuteen, maanpuolustusvelvollisuuteen ja yleiseen asevelvollisuuteen liittyvissä asioissa. Puolustusvoimat kehittää nuorille kohdennettua tiedonjakoa osana kutsuntojen uudistamista. Asevelvollisuuskomitea selvittää lisäksi mahdollisuuksia ulottaa kutsunnat koskemaan koko ikäluokkaa, myös naisia. Kehitteillä olevien Puolustusvoimien sähköisten palveluiden avulla helpotetaan asevelvollisten asiointia. Kaikilla näillä toimenpiteillä pyritään samalla maanpuolustustahdon ylläpitämiseen.

4.4 Puolustusyhteistyön painopistealueet

Toimintaympäristön muutos on vaikuttanut puolustusyhteistyöhön siten, että yhteistyössä korostuvat aiempaa vahvemmin lähialueen turvallisuustilanteeseen, uhkaympäristön muutokseen, sotilaallisiin suorituskykyihin, tilannetietoisuuteen ja kriisitilanteiden yhteistoimintaan liittyvät kysymykset. Säännöllinen ja monipuolinen kansainvälinen harjoittelu on tärkeä osa yhteistyötä.

Suomen puolustusyhteistyötä on viime vuosina aktiivisesti ja määrätietoisesti kehitetty rakentamalla kahden- ja monenvälisen puolustusyhteistyön verkosto, jossa keskeisten kumppaneiden kanssa on laadittu puolustusyhteistyön puiteasiakirjoja. Painopiste on puolustusyhteistyöverkoston ylläpitämisessä ja yhteistyön sisällön kehittämisessä. Uusia puolustusyhteistyön puiteasiakirjoja voidaan laatia tapauskohtaisen harkinnan ja päätöksenteon mukaisesti.

Puolustusyhteistyön yhtenä tavoitteena on kehittää yhteistoimintakykyä Suomen keskeisten kumppanien kanssa niin normaaliolojen, normaaliolojen häiriötilanteiden kuin poikkeusolojenkin varalle. Tämä vahvistaa Suomen turvallisuutta ja luo edellytykset toimien koordinoinnille ja yhteensovittamiselle erikseen niin päätettäessä.

Kansainvälisen materiaaliyhteistyön syventämistä on jatkettu Pohjoismaiden kesken (Nordefco), Euroopan unionin puitteissa, Naton kanssa sekä kahdenvälisesti keskeisten kumppanimaiden kanssa.

Logistiikan kansainvälisen puolustusyhteistyön painopisteenä on Ruotsin ja muiden pohjoismaiden kanssa tehtävä yhteistyö. Sen puitteissa harjoitellaan isäntämaatukeen (*Host Nation Support*) liittyviä ratkaisuja ja vakiinnutetaan toimintamenetelmät.

Suomi jatkaa puolustusyhteistyön vahvistamista keskeisten kumppanien kanssa varmistamalla samalla yhteistyön ylläpitämisen, kehittämisen ja sisällöllisen merkittävyyden sekä näiden edellyttämät resurssit. Puolustusyhteistyön eri järjestelyt täydentävät toisiaan.

4.4.1 Monenvälinen puolustusyhteistyö

Euroopan unioni

EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyö syventyy, mikä vahvistaa unionia itsenäisenä toimijana ja turvallisuusyhteisönä sekä tuo työkaluja jäsenmaiden puolustuksen kehittämiseen. Ranskan ja Saksan keskeinen rooli on jatkossakin perusedellytys EU:n puolustusyhteistyön syventymiselle. Suomi tukee EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistamista ja osallistuu aktiivisesti EU:n yhteisen puolustuspolitiikan määrittelyyn. On Suomen etu, että EU pystyy ulko- ja turvallisuuspoliittisen globaalistrategian mukaisesti puolustamaan intressejään, toimimaan lähialueidensa vakauden eteen ja tukemaan Euroopan puolustusta. Suomi on valmis antamaan ja vastaanottamaan apua EU:n keskinäisen avunannon lausekkeen (SEU 42 artiklan 7 kohta) ja yhteisvastuulausekkeen (SEUT 222 artikla) mukaisesti. Avun pyytäminen ja antaminen perustuvat kansalliseen päätökseen. Suomi osallistuu myös näiden artiklojen soveltamiseen ja toimeenpanoon liittyviin harjoituksiin.

EU:n puolustusyhteistyössä on keskeisessä roolissa pysyvä rakenteellinen yhteistyö (PRY). Suomi tukee PRY:n kehittämistä, panee toimeen sen puitteissa tehdyt sitoumukset ja osallistuu PRY-projekteihin. Toinen keskeinen aloite, Euroopan puolustusrahasto, luo uusia mahdollisuuksia jäsenmaiden ja niiden puolustusteollisuuden väliselle tutkimus-, teknologia- ja kehittämissyhteistyölle. Suomi hyödyntää näitä mahdollisuuksia kansallisten suorituskykyjen sekä Suomen puolustuksen teollisen ja teknologisen pohjan kehittämisessä. EU:n puolustusaloitteet ja uudet työkalut huomioidaan Puolustusvoimien suunnittelussa siten, että Suomi kykenee sekä vaikuttamaan niiden kehittämiseen että hyötymään niistä. Suomi vahvistaa osallistumistaan EU:n sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin.

Yhteisen eurooppalaisen strategisen kulttuurin kehittäminen on tärkeää turvallisuus- ja puolustuspoliittisen yhteistyön vahvistamiseksi. EU tarkentaa turvallisuus- ja puolustusyhteistyönsä tavoitetasoa ns. strategisella kompassilla eli strategisen arvioinnin ja ohjauksen prosessilla, johon Suomi osallistuu aktiivisesti. Suomi katsoo, että EU:n tulee olla globaalisti uskottava toimija, joka kykenee edistämään ja puolustamaan arvojaan ja etujaan sekä tarvittaessa toteuttamaan myös vaativia kriisinhallintaoperaatioita itsenäisesti.

Puolustuksen suorituskykyjen kehittämisessä on huomioitava toimintaympäristön muutokset sekä erityisesti teknologisen kehityksen vaikutukset ja mahdollisuudet. Tämä edellyttää, että turvallisuuden, puolustuksen ja muiden EU-politiikkasektorien välisiä yhteyksiä vahvistetaan johdonmukaisesti. Tästä näkökulmasta keskeisiä kokonaisuuksia ovat muun muassa sotilaallinen liikkuvuus, hybridi- ja kyberuhkat, uudet ja murrokselliset teknologiat, tekoäly ja digitalisaatio, avaruus sekä ilmastomuutoksen ja turvallisuuden yhteys. EU-yhteistyö on tärkeää sotilaallisen huoltovarmuuden ja yhteiskunnan kokonaisvaltaisen kriisinsietokyvyn kehittämiseksi sekä puolustusteollisen ja -teknologisen pohjan vahvistamiseksi.

Myös EU–Nato-yhteistyön tiivistäminen on yhä tärkeämpää ja tuo lisäarvoa toimintaympäristön haasteisiin vastaamiseksi. Helsingissä toimiva Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus on tärkeä yhteistyöelin, joka tukee EU:ta, Natoa ja niiden jäsenmaita hybridiuhkien torjunnassa.

Nato

Nato on keskeinen transatlanttista sekä eurooppalaista turvallisuutta ja vakautta edistävä toimija. Nato tarjoaa Suomelle ja muille kumppanimaille yhteistyömahdollisuuksia molemminpuolisen hyödyn perusteella. Suomi kehittää Nato-kumppanuutta omista lähtökohdistaan ja hyödyntää Naton tarjoamia kumppanuustyökaluja ja yhteistyöohjelmia Suomen puolustuksen vahvistamisessa. Osallistuminen Naton vaativiin harjoituksiin ja kriisinhallintaan kehittää Suomen omia suorituskykyjä ja yhteistoimintakykyä kumppaneiden kanssa. Niihin osallistutaan tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja

turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan erikseen tekemillä päätöksillä. Yhteistyössä otetaan huomioon, että kumppanuusyhteistyö ei sisällä 5 artiklan mukaisia turvatakuita eikä velvoitteita.

Puolustuspoliittisen dialogin, suorituskykyjen, yhteistoimintakyvyn ja yhteisen tilannetietoisuuden kehittämisen lisäksi Suomi tekee yhteistyötä Naton kanssa muun muassa kyberpuolustuksessa, asevalvonnassa, CBRN-kysymyksissä, kriisinsietokyvyn kehittämisessä, puolustusmateriaalialalla sekä hybridiuhkien torjuntaan liittyvissä kysymyksissä. Naton kanssa tehtävällä tutkimusyhteistyöllä pyritään tunnistamaan uusia ja murroksellisia teknologioita ja niiden vaikutuksia sodankäyntiin sekä luomaan yhteensopivia ratkaisuja. Yhteistyö Naton kanssa tukee myös sotilaallista huoltovarmuutta.

Naton, Suomen ja Ruotsin välinen (30+2) tiivis yhteistyö on keskeinen osa Suomen kumppanuusyhteistyötä, ja sitä toteutetaan Naton laajennettujen mahdollisuuksien kumppanuuden (EOP) puitteissa. Itämeren turvallisuustilannetta koskeva dialogi ja käytännön sotilaallinen yhteistyö parantavat Suomen mahdollisuuksia vaikuttaa turvallisuusympäristöönsä sekä lisäävät ennakoitavuutta ja alueen vakautta. Suomen intressissä on käydä Naton kanssa vuoropuhelua myös pohjoisen alueen turvallisuudesta ja sen pitämisestä jännitteiden ulkopuolella. Naton kanssa käytävän poliittisen dialogin edistäminen on Suomelle tärkeää.

Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan perustaan kuuluu kansallisen liikku- matilan ja valintamahdollisuuksien ylläpitäminen. Tämä säilyttää mahdollisuuden liit- toutua sotilaallisesti ja hakea Nato-jäsenyyttä. Ratkaisuja tarkastellaan aina reaaliajassa kansainvälisen turvallisuusympäristön muutokset huomioiden. Yhteistyön kautta saa- vutetulla yhteensopivuudella varmistetaan, ettei mahdolliselle liittymiselle muodostu käytännön esteitä.

Nordefco

Vuoden 2009 perustamisasiakirjan lisäksi Pohjoismaisen puolustusyhteistyön, Nordefcon, kehittämistä ohjaa vuonna 2018 hyväksytty Visio 2025, jossa määritellään yhteistyölle kes- kipitkän aikavälin tavoitteet. Visiossa todetaan, että Pohjoismaat vahvistavat puolustus- kykyään ja yhteistyötään rauhan, kriisin ja konfliktin olosuhteissa sekä varmistavat tii- viin dialogin turvallisuus- ja puolustuskykykysymyksissä. Tavoitteena on vahvistaa kunkin maan kansallista puolustusta sekä kykyä toimia yhdessä. Yhteistoimintakyvyn kehittämi- nen myös kriisin ja konfliktin aikana on tuore tavoite monenkeskisessä pohjoismaisessa puolustusyhteistyössä.

Vision toteuttamiseksi Pohjoismaat jatkavat yhteistyötä muiden muassa sotilaallisen liik- kuvuuden, kokonaisturvallisuuden, sotilaallisen huoltovarmuuden, tilannetietoisuuden,

kriisikonsultaatioiden, kriisinsietokyvyn, sotilaallisen kriisinhallinnan, logistisen yhteistyön, suorituskykyjen kehittämisen sekä koulutus- ja harjoitustoiminnan aloilla. Transatlanttista yhteistyötä vahvistetaan ja säännöllistä dialogia Baltian maiden kanssa jatketaan. Puolustusmateriaalialalla jatketaan yhteisten hankkeiden kartoitusta ja toteuttamista sekä kehitetään teollisuusyhteistyötä. Pohjoismaiden erilaisista puolustusratkaisuksista huolimatta Suomi näkee maiden välisessä puolustusyhteistyössä suuren potentiaalin suhteiden syventämiselle ja osallistuu yhteistyöhön aktiivisesti ja aloitteellisesti.

Myös Suomen, Ruotsin ja Norjan kolmenvälinen puolustusyhteistyö tukee Nordefcon Visio 2025:n tavoitteiden saavuttamista.

Maaryhmät

Suomi tukee Pohjoismaiden ja Baltian maiden välistä puolustusyhteistyötä sekä niin sanotussa Pohjoisessa ryhmässä (*Northern Group*) tehtävää puolustushallintojen välistä yhteistyötä. Monikansalliset maaryhmät, kuten JEF (*Joint Expeditionary Force*), EI2 (*European Intervention Initiative*) ja FNC (*Framework Nations Concept*), ovat tärkeä osa puolustusyhteistyön verkostoa. Aktiivinen toiminta maaryhmissä tukee puolustuskyvyn, yhteistoimintakyvyn ja tilannetietoisuuden kehittämistä. Osallistuminen tukee samalla myös EU:n puolustusyhteistyötä, Suomen kumppanuusyhteistyötä Naton kanssa sekä kahdenvälistä puolustusyhteistyötä. Kahden- ja monenvälinen puolustusyhteistyö edistää Suomen tavoitetta ennaltaehkäistä erilaisia kriisejä. Lisäksi se kehittää kykyä toimia tarvittaessa yhdessä kumppanimaiden kanssa myös kriisitilanteissa, erikseen niin päätettäessä.

4.4.2 Kahdenvälinen puolustusyhteistyö

Ruotsi

Suomi on Ruotsin tapaan sotilasliittoon kuulumaton maa. Molemmat maat tekevät tiivistä puolustusyhteistyötä myös muiden kansainvälisten kumppaneidensa kanssa. Ruotsilla on vahva asema Suomen läheisimpänä kahdenvälisenä kumppanina. Puolustusyhteistyö Ruotsin kanssa tähtää Itämeren alueen turvallisuuden sekä Suomen ja Ruotsin puolustuksen vahvistamiseen. Puolustusyhteistyö kattaa rauhan ajan, kriisiajan, konfliktit ja sodan ajan. Kehyksen tälle yhteistyölle muodostaa Suomen ja Ruotsin hallitusten välinen puolustusyhteistyötä koskeva yhteisymmärryspöytäkirja (2018).

Suomen ja Ruotsin puolustusyhteistyö kattaa operatiivisen suunnittelun kaikissa tilanteissa. Esimerkkinä tästä on YK:n peruskirjan 51 artiklan mukaisen kollektiivisen itsepuolustusoikeuden harjoittaminen. Lisäksi syvennettäviä yhteistyöalueita ovat muun muassa tilannekuvayhteistyö, logistiikan ja infrastruktuurin yhteiskäyttö, isäntämaatukijärjestelyt, alueellisen koskemattomuuden valvonta ja turvaaminen sekä puolustusmateriaalia

ja -teollisuutta koskeva yhteistyö. Suomen tavoitteena on luoda Suomen ja Ruotsin sotilaalliselle yhteistoiminnalle ja yhteisille operaatioille pysyvät edellytykset, jotka ovat voimassa kaikissa olosuhteissa. Puolustusyhteistyön syventämiselle ei aseteta ennakoon rajoitteita.

Rauhan aikana suunniteltu, rakennettu ja harjoiteltu yhteistoimintakyky tähtää siihen, että Suomi ja Ruotsi voivat toteuttaa ennakkosuunnitteluun ja luotuihin edellytyksiin pohjautuvia puolustusta koskevia toimia yhdessä kaikissa olosuhteissa.

Norja

Puolustusyhteistyötä Norjan kanssa lisätään ja syvennetään sekä kahdenvälisesti että yhdessä Ruotsin kanssa. Norjan kanssa tehtävän kahdenvälisen puolustusyhteistyön keskeisiä osa-alueita ovat puolustuspoliittinen dialogi, yhteistoimintakyky, sotilaallinen huoltovarmuus- ja materiaaliyhteistyö mukaan lukien puolustusteollinen yhteistyö, operatiiviseen suunnitteluun liittyvä yhteistyö sekä koulutusyhteistyö.

Suomen, Ruotsin ja Norjan kolmenvälisen puolustusyhteistyön tavoitteena on luoda valmiuksia toteuttaa sotilaallisia operaatioita kriisi- ja konfliktitilanteissa, jos erikseen niin päätetään. Kolmenvälinen puolustusyhteistyö ei korvaa Nordefco-yhteistyötä, vaan sillä täydennetään sekä Suomen ja Ruotsin että Suomen ja Norjan kahdenvälisiä puolustusyhteistyötä.

Yhdysvallat

Yhdysvallat on Suomelle tärkeä ja läheinen kumppani, jonka kanssa tehtävä puolustusyhteistyö parantaa Suomen puolustuskykyä. Yhdysvallat on merkittävin alueen ulkopuolinen toimija Pohjois-Euroopassa. Sen sitoutuminen Eurooppaan sekä kahdenvälisiin järjestelyihin että Naton kautta on keskeistä Euroopan turvallisuudelle ja myös Suomelle. Tiivistä yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa jatketaan ja yhteistoimintakykyä kehitetään.

Kahdenvälisiä puolustusyhteistyötä koskevan aiejulistuksen mukaisesti tärkeitä yhteistyön osa-alueita ovat muiden muassa laaja-alainen puolustuspoliittinen dialogi, tiivistyvä ja syvenevä materiaaliyhteistyö mukaan lukien sotilaallinen huoltovarmuus, tiedonvaihto, suorituskyky-yhteistyö, koulutus- ja harjoitustoiminta, tutkimusyhteistyö ja valmiuden ja yhteistoimintakyvyn kehittäminen. Uudet teknologiat ja erityisesti Yhdysvaltojen osaaminen niissä korostuvat sotilaallisten suorituskykyjen kehittämisessä.

Kahdenvälisen yhteistyön lisäksi kolmenvälinen puolustusyhteistyö Suomen, Ruotsin ja Yhdysvaltojen kesken on tärkeää erityisesti puolustuspoliittisen dialogin, tiedonvaihdon ja yhteistoimintakyvyn kehittämiseksi.

Muut kumppanimaat

Suomi jatkaa kahdenvälisen puolustusyhteistyön tiivistämistä myös muiden sellaisten keskeisten kumppanimaiden kanssa, joiden kanssa on laadittu puolustusyhteistyön puiteasiakirjoja.

Iso-Britannia, Saksa ja Ranska ovat tärkeitä kumppaneita, joiden kanssa yhteistyön kehittämistä jatketaan kahden- ja monenvälisesti. Suomi pitää tärkeänä, että puolustusyhteistyö Ison-Britannian kanssa jatkuu mahdollisimman tiiviinä myös maan EU-eron jälkeen. Viro on Suomelle tärkeä naapurimaa, jonka kanssa tehdään tiivistä puolustusyhteistyötä.

4.4.3 Kriisinhallinta

Kriisinhallinta on keskeinen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan väline, jolla tuetaan konfliktien ratkaisua, konfliktien jälkeistä vakauttamista ja turvallisten yhteiskuntien rakentamista. Sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistumalla vaikutetaan Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden saavuttamiseen, ja osallistuminen on osa kansainvälistä yhteistyötä ja vastuunkantoa. Ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden lisäksi Suomen osallistuminen kehittää samalla kansallista puolustuskykyä.

Suomi vahvistaa osallistumistaan kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan, mukaan lukien YK-operaatiot ja operaatiot Afrikassa. Suomi arvioi osallistumista sotilaalliseen kriisinhallintaan vaikuttavuuden ja kansallisten tavoitteiden näkökulmasta. Kriisinhallintaan osallistutaan vaativissa toimintaympäristöissä, joihin liittyvät turvallisuusriskit ovat lisääntyneet. Suomi ottaa osallistumisessaan huomioon paitsi ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon linjaukset kriisinhallintaan osallistumisen vahvistamisesta myös kansalliset resurssit.

Kriisinhallinnan parlamentaarinen komitea laati vuoden 2021 alkupuoliskolla Suomen kriisinhallintaa varten kokonaisvaltaisen tavoitelinjauksen, joka ulottuu yli hallituskausien. Komitea antoi tavoitelinjauksen perusteella suosituksen, jonka mukaan sotilaallista kriisinhallintaosallistumista vahvistetaan niin, että vähimmäislähtökohtana pidetään vuoden 2020 osallistumis- ja määrärahatasoa.

4.4.4 Kansainvälinen harjoitustoiminta

Suomi osallistuu myös jatkossa aktiivisesti kansainväliseen harjoitustoimintaan, joka tukee Suomen puolustuskyvyn ylläpitämistä, kehittämistä ja osoittamista. Sillä edistetään yhteistoimintakykyä keskeisten kumppanimaiden kanssa, saadaan tietoa muiden tahojen

toiminnasta sekä vahvistetaan alueellista turvallisuutta. Harjoitustoiminnan painopiste on vaativissa joukkojen ja esikuntien harjoituksissa Suomen lähialueella.

Kansainvälisen harjoitustoiminnan suunnittelussa painotetaan harjoituksia, jotka parhaiten kehittävät Puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien edellyttämiä suorituskykyjä ja osaamista sekä yhteistoimintakykyä ja valmiutta. Tärkeitä ovat myös harjoitukset, joita ei voida tai joita ei ole tarkoituksenmukaista järjestää itse, sekä harjoitukset, jotka sisältävät Suomelta puuttuvia suorituskykyjä. Kansainvälisten kumppaneiden kutsumista Suomessa järjestettäviin harjoituksiin jatketaan, ja näitä harjoituksia voidaan yhdistää tärkeimpien kumppanimaiden harjoituksiin.

Nato voi kutsua vaativiin harjoituksiin myös kumppanimaita. Tällaisiin vaativiin harjoituksiin osallistuminen on perusteltua Suomen omien suorituskykyjen ja yhteistoimintakyvyn näkökulmasta. Suomi osallistuu Naton harjoituksiin ainoastaan kumppanimaan roolissa ja omista kansallisista lähtökohdistaan. Kansainvälisiin sotilaallisiin harjoituksiin osallistutaan tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan tekemien linjausten mukaisesti. Puolustusvoimien osallistumisesta kansainväliseen harjoitusyhteistyöhön informoidaan eduskunnan puolustusvaliokuntaa ja ulkoasiainvaliokuntaa.

4.5 Puolustuksen toimintaedellytykset

4.5.1 Digitalisaatio ja tiedonhallinta

Digitalisaatio muuttaa turvallisuusympäristöä ja toimintamalleja sekä tuottaa hyötyjä uusien teknologioiden avulla. Uusien teknologioiden rinnalla on samalla kehitettävä lainsäädäntöä, osaamista, vaikutustenarviointikykyä ja teknistä kyvykkyyttä. Tavoitteena on hallita uusiin teknologioihin liittyviä riskejä, hyödyntää mahdollisuudet, optimoida toimintoja, luoda uusia palveluita, toimintoja ja tietoja, kehittää uusia kyvykkyyksiä ja olla mukana vaikuttamassa kansallisiin ratkaisuihin. Keskeisenä päämääränä on kehittää tiedon hyödyntämiseen liittyvää kyvykkyyttä ja tiedolla johtamista, joita voidaan tukea muiden muassa erilaisin tekoälysovelluksin. Sovellusten avulla voidaan parantaa päätöksenteon perusteita, koska tietoa saadaan käyttöön nopeammin ja tieto on tarkempaa.

Puolustusvoimat luo digitalisaatio-ohjelmallaan edellytykset digitalisaation ja siihen liittyvien uusien teknologioiden hyödyntämiselle. Ohjelmalla tuetaan keskitetysti uusien teknologioiden ja sovellusten käyttöönottoa kehittämisohjelmissa ja hankkeissa. Puolustusvoimien johtamisjärjestelmän kannalta kriittisten verkko- ja infrastruktuuripalveluiden sekä kytkentäoperaattoripalveluiden tuotanto on turvattava.

Toiminnanohjauksen tietojärjestelmää uudistamalla ja tiedonohjausjärjestelmää rakentamalla luodaan tekniset edellytykset ja parannetaan kykyä tukea tiedolla johtamista sekä kykyä käsitellä ja analysoida tietoa kokonaisvaltaisesti ja tietoturvallisesti. Uusia mobiilitiedon siirtoteknologioita, kuten 5G:tä, hyödynnetään maanpuolustuksessa. Samalla muun muassa toimitusketjuihin liittyvät haavoittuvuudet lisääntyvät, mikä edellyttää riskienhallinnan kehittämistä viranomaisten yhteistyönä. Tämä korostaa viranomaisten yhteisen tilannetietoisuuden, tiedonvaihdon ja operatiivisen yhteistoiminnan merkitystä, ja niiden edellytykset on varmistettava tarkoituksenmukaisella lainsäädännöllä. Teknologioita kehitetään yksityisen sektorin johdolla, ja se edellyttää kansallisen turvallisuuden näkökulmasta toimivaa sääntelyä.

Kansallisen turvallisuuden ja maanpuolustuksen kannalta on välttämätöntä, että tietovarannot, tietoliikenne-ratkaisut ja tietojärjestelmät kyetään suojaamaan väärinkäytöltä. Paikkatieto on tietoyhteiskunnan keskeinen elementti, johon yhdistyy usein myös muita tärkeitä kohdetietoja. Yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin ohjausrakenteita ja yksityiskohdaisia tietoja ei tule avata yleisesti saataville.

Suunnistus- ja navigointiratkaisujen on mahdollistettava turvallinen operointi toimintaympäristön vaatimusten mukaisesti. Paikka-, aika- ja navigointitiedon käytettävyys otetaan huomioon puolustuksen kehittämisessä. Sotilasilmailu ja miehittämätön ilmailu sovitetaan yhteen kehittämällä ilmatilanhallintaa alailmatilassa.

4.5.2 Tutkimus ja kehittäminen

Teknologinen kehitys erityisesti digitalisaation, tekoälyn, koneautonomian, sensoriteknologioiden sekä uusien operatiivisten toimintaympäristöjen osalta vaikuttaa ratkaisevasti sotilaallisten suorituskykyjen kehittämiseen. Autonomiset ja osittain autonomiset järjestelmät sotilaallisen suorituskyvyn osana lisääntyvät, mikä korostaa ihmisen ja koneen välistä yhteistoimintaa. Uuden teknologian mahdollisuudet on kyettävä hyödyntämään, mutta samalla on otettava huomioon niihin liittyvät eettiset haasteet ja juridiset rajoitteet, ja voitava vastata niiden mukanaan tuomiin uhkiin.

Puolustushallinto ylläpitää ja kehittää omaa osaamistaan, kansallista osaamista sekä innovaatio- ja ennakointikykyä. Se varmistaa myös suorituskykyjen ylläpitämisen ja kehittämisen tuen sekä kansainvälisen tutkimusyhteistyön edellytykset. Puolustushallinto keskittää omaa tutkimus- ja kehittämistoimintaansa ja resursseja sekä kansallisesti että kansainvälisessä tutkimusyhteistyössä niille osaamisalueille, jotka ovat kriittisiä puolustushallinnolle tai joita ei muualta voida hankkia.

Maanpuolustuksen tarvitsemaa laaja-alaista osaamispohjaa ei kuitenkaan kyetä ylläpitämään ja kehittämään yksin Puolustusvoimien sisäisellä tutkimus- ja kehittämistoiminnalla tai ajoittaisella projektirahoituksella. Kansallista tutkimus- ja innovaatiopolitiikkaa sekä niihin liittyviä resursseja suunnattaessa on huomioitava systemaattisesti myös maanpuolustuksen ja kansallisen turvallisuuden intressit. Kriittisen osaamisen ja kotimaisen huoltovarmuuden varmistaminen ja kehittäminen edellyttävät pitkäjänteistä yhteistyötä yliopistojen, tutkimuslaitosten, teknologiayritysten ja puolustusteollisuuden kanssa. Kehityskulut ja kasvavat vaatimukset asettavat paineita tutkimus- ja kehittämistoiminnan resursoinnille niin kansallisesti kuin puolustushallinnossa.

4.5.3 Sotilaallinen huoltovarmuus ja kumppanuudet

Sotilaallisella huoltovarmuudella turvataan Puolustusvoimien kriittisten järjestelmien toimintakyky kaikissa oloissa. Sodan ajan puolustuskyky perustuu suurelta osin muualta yhteiskunnasta saataviin resursseihin. Sotilaallisen huoltovarmuuden turvaaminen edellyttää, että sotilaallinen varautuminen ja siviiliyhteiskunnan häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautuminen yhteensovitetaan sekä yhteistyötä Huoltovarmuuskeskuksen ja muiden huoltovarmuustoimijoiden kanssa tiivistetään. Sotilaallisen huoltovarmuuden tarpeita ja tavoitteita arvioidaan uudistettaessa valtioneuvoston päätöstä huoltovarmuuden tavoitteista. Suomi on riippuvainen puolustusmateriaalin hankinnasta ja saatavuudesta ulkomailta.

Sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta kriittisen tuotannon, teknologian ja osaamisen on oltava saatavissa ja käytettävissä kaikissa turvallisuustilanteissa. Teknologian saatavuus sekä kyky tuottaa ja integroida uutta teknologiaa ja teknisiä ratkaisuja kustannustehokkaasti osaksi puolustusjärjestelmää edellyttää kansallista teollista ja teknologista osaamista sekä tarkoituksenmukaista tuotantokykyä. Erityisen tärkeää on varmistaa kriittisten teknisten järjestelmien häiriötön ylläpito ja maanpuolustuksessa käytettävän kriittisen kulutusmateriaalin tuotanto.

Toimiva ja kansainvälisesti kilpailukykyinen kotimainen puolustusteollisuus, sen kansainvälinen verkottuminen sekä vientitoiminta mahdollistavat sotilaallisen huoltovarmuuden ylläpitämisen ja edistävät maanpuolustuksen toimintakykyä. Kotimaisen puolustusteollisuuden vientiedellytyksiä ja kansainvälistymistä tuetaan. Puolustustarvikkeiden vienti kansainvälisiä veloitteita noudattaen tukee osaltaan sotilaallista huoltovarmuutta. Vastuullinen vientivalvonta perustuu tarkkaan tapauskohtaiseen harkintaan.

Kumppaneilla alihankintaketjuineen on merkittävä ja vakiintunut asema puolustusjärjestelmässä. Niiden merkitys on keskeinen sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamisessa

muun muassa Puolustusvoimien kaluston ja materiaalin kunnossa- ja ylläpidon sekä ruokahuollon osalta.

Kumppanuudella tarkoitetaan Puolustusvoimien ja yksityisen sektorin palveluntuottajan sopimukseen perustuvaa pitkäjänteistä yhteistyötä, jossa palveluntuottaja tarvittaessa varautuu ja sitoutuu tuottamaan palvelut myös poikkeusoloissa. Strateginen kumppanuus on Puolustusvoimien ja yksityisen sektorin palveluntuottajan välisen yhteistyön syvällisin muoto. Strategiselle kumppanuudelle ovat ominaista keskinäinen luottamus, avoimuus ja yhteiset kehittämistavoitteet sekä osapuolten varautuminen, toimintatapojen kehittäminen ja poikkeusolojen toiminnan harjoittelu jo normaaliolojen aikana.

Strategisen kumppanin tuottamilla palveluilla on kriittinen vaikutus Puolustusvoimien ydintoimintaan ja niihin liittyä keskeisiä valtion turvallisuusetuja. Palveluihin sisältyy aina poikkeusolojen toiminnan kannalta välttämättömiä valmiudellisia vaatimuksia. Strateginen kumppani sitoutuu tuottamaan palvelut myös poikkeusoloissa ja varautuu ottamaan tämän huomioon jo normaaliolojen toiminnassaan.

Kumppanien varautumiseen ja niiden toiminnan varmistamiseen kaikissa turvallisuustilanteissa kiinnitetään erityistä huomiota mukaan lukien henkilöstön käytettävyyteen. Toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset edellyttävät niin Puolustusvoimilta kuin kumppaneilta kykyä nopeaan reagointiin. Puolustushallinnon mahdollisuudet vaikuttaa kumppanien toimintaan turvataan sopimusohjauksella, jota täydentää valtion omistajaohjaus. Kumppanuuksien kustannustehokkuutta seurataan.

4.5.4 Infrastrukturi

Puolustusvoimien toiminnassa käytetty valtion kiinteistöomaisuus on vuoden 2021 alusta alkaen keskitetty Puolustuskiinteistöt-liikelaitokseen. Puolustuskiinteistöt tukee Puolustusvoimien valmiutta, varautumista ja turvallisuutta toimitilojen tarjoaman suojan ja käytettävyyden kautta sekä hillitsee kustannusten nousua. Tämä toteutetaan edistämällä tehokkaita tilaratkaisuja, optimoimalla kiinteistöjen elinkaarikustannukset, huolehtimalla rakennusten terveysturvallisuudesta ja luopumalla vanhasta. Kasarmien sisäilmaongelmiin puututaan peruskorjauksilla.

Puolustusvoimien tehtävien edellyttämä infrastrukturi ja harjoitusalueet ylläpidetään normaaliolojen ja poikkeusolojen edellyttämällä tasolla yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Puolustusvoimien toimitilastrategiassa arvioidaan tilahallinnan keskeisimmät sisäiset ja ulkoiset muutostekijät sekä kehittämistarpeet.

Puolustusvoimien toiminta on sekä normaali- että poikkeusoloissa riippuvaista yhteiskunnan infrastruktuurista. Esimerkiksi Suomen lentoasemaverkoston ja lennonvarmistuslaitteiden on mahdollistettava Puolustusvoimien lakisäateisten tehtävien toteuttaminen ja niihin liittyvä harjoittelu kaikissa valmiustiloissa. Selontekokaudella käynnistetään selvitys maanpuolustuksen ja sotilaallisen huoltovarmuuden tarvitsemien rakenteiden kehittämiseksi. Puolustushallinto pitää tärkeänä myös muun yhteiskunnan kriittisen fyysisen infrastruktuurin tunnistamista sekä sen suojaamis- ja hallintamenettelyjen kehittämistä.

Väestönsuojelun tila, väestönsuojakannan ja -suojapaikkojen kunto ja kohdentuminen selvitetään ja tarvittavat kehittämistoimenpiteet toteutetaan sisäministeriön johdolla.

4.5.5 Kestävä kehitys ja ympäristö

YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman, Agenda 2030:n toimeenpanoa jatketaan Suomessa ja puolustushallinnossa. Ympäristöriskien tehokas hallinta ja haittojen ennaltaehkäisy otetaan huomioon kaikessa Puolustusvoimien kansallisessa ja kansainvälisessä toiminnassa. Puolustusvoimat jatkaa ympäristövastuullisuuden kehittämistä ympäristöstrategian ja sen toimeenpanosuunnitelman mukaisesti. Puolustusvoimat seuraa ja raportoi toimintansa ilmastopäästöjä.

Puolustushallinto tukee valtioneuvoston hiilineutraaliustavoitteen toteutumista puolustuskyvystä tinkimättä. Puolustusvoimat kehittää kykyään hyödyntää yhteiskunnan käytössä olevia polttoaineita ja energianlähteitä. Energiajärjestelmän muutoksessa edistään samalla varuskuntien energiaomavaraisuuden, huoltovarmuuden ja häiriönsietokyvyn parantamista. Polttoainevalinnoissa huomioidaan huoltovarmuus, energiatehokkuus ja päästövähennystavoitteet.

Maanpuolustuksen toimintaedellytykset ja Puolustusvoimien lakisäateisten tehtävien toteuttaminen on otettava huomioon tuulivoimarakentamisessa. Tuulivoimaloiden sijoittamisen vaikutukset liittyvät aluevalvontatehtäviin, Puolustusvoimien viestija johtamisyhteyksiin ja harjoitusalueiden käytettävyyteen. Puolustushallinto suhtautuu myönteisesti tuulivoimarakentamiseen alueilla, joilla se ei haittaa maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset turvallisuuteen ja puolustukseen ovat nousseet teemaksi myös kansainvälisessä puolustusyhteistyössä. Puolustushallinto osallistuu aktiivisesti Nordefcossa, Euroopan unionissa, Natossa ja YK:ssa tapahtuvaan ympäristöyhteistyöhön ja jatkaa Yhdysvaltojen ja tarvittavien muiden maiden kanssa kahdenvälistä ympäristöyhteistyötä. Puolustushallinto osallistuu arktista ja Itämeren aluetta koskevaan puolustusalan ympäristöyhteistyöhön.

Puolustushallinto seuraa ilmastonmuutoksen vaikutuksia toiminta- ja turvallisuusympäristöön. Sopeutumistarpeet, mukaan lukien ilmastonmuutoksen aiheuttamien sääilmiöiden vaikutukset, huomioidaan toiminnan suunnittelussa.

4.5.6 Lainsäädäntö

Edellisellä vaalikaudella uudistettiin keskeistä Puolustusvoimia koskevaa lainsäädäntöä. Tässä yhteydessä kehitettiin merkittävästi Puolustusvoimien kykyä kohottaa joustavasti valmiutta sekä uudistettiin sotilastiedustelua koskeva lainsäädäntö. Merkittävimmät uudistukset edellyttävät edelleen seurantaa ja kehittämistä sen varmistamiseksi, että ne vastaavat käytännössä tarkoitustaan ja että uudistusten säännöksiä sovelletaan oikein.

Valtioneuvosto on tunnistanut tarpeen tarkastella valmiuslakia (1552/2011). Puolustusvoimien kannalta on tärkeää, että lakisäätteiset tehtävät pystytään suorittamaan kaikissa olosuhteissa ajantasaiseen lainsäädäntöön nojaten.

Asevelvollisten käytettävyyttä vaativiin sotilaallisiin tehtäviin ja virka-aputehtäviin eri turvallisuustilanteissa on parannettava kehittämällä toimintatapoja ja tarkastelemalla lainsäädännön muutostarpeita. Sisäministeriön johdolla on valmisteltu hallituksen esitys uudeksi laiksi Puolustusvoimien virka-avusta poliisille (HE 106/2021). Uusi laki täsmentäisi poliisin mahdollisuutta pyytää virka-apua Puolustusvoimilta.

Aluevalvontalakia (755/2000) ja siihen liittyviä säädöksiä on tarkistettava vastaamaan Suomen kansainvälisen yhteistyön ja harjoitustoiminnan tarpeita.

Valtionhallinnossa on tunnistettu tarve tarkastella kybertoimintaympäristöön liittyviä lainsäädännön kehittämistarpeita sekä kehittää ja selkeyttää edelleen myös kansalliseen turvallisuuteen ja maanpuolustukseen liittyvää viranomaisyhteistyötä kyberpuolustuksen alalla.

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa annetussa laissa (255/2014) säädetään sekä Puolustusvoimien esitutkintatehtävästä että rikosten ennalta estämisestä ja paljastamisesta. Erityisesti tarkastellaan voimankäyttöä ja toimivaltuuksia koskevia lain säännöksiä, sillä molemmissa asiakokonaisuuksissa on havaittu muutostarpeita.

Myös puolustushallinnon teknisen turvallisuuden sääntelyä uudistetaan muiden muassa sotilasräjähteiden, sähköturvallisuuden ja vaarallisten aineiden kuljetuksen osalta. Säänteilyssä huomioidaan myös vaarallisten aineiden kuljetus kansainvälisissä harjoituksissa.

4.6 Henkilöstö ja taloudelliset voimavarat

4.6.1 Henkilöstö

Vuosina 2012–2015 toteutetussa puolustusvoimauudistuksessa Puolustusvoimien henkilöstömäärä mitoitettiin vastaamaan silloisia tiukkoja taloudellisia vaatimuksia. Lisäksi se tehtiin nykyistä matalamman uhkatason turvallisuusympäristössä. Puolustusvoimien palikatun henkilöstön määrää vähennettiin noin 2 300 työntekijällä 12 000 työntekijään.

Puolustusvoimille on asetettu viime vuosina uusia velvoitteita, jotka ovat edellyttäneet Puolustusvoimien henkilöstömäärän lisäämistä. Turvallisuusympäristö edellyttää riittävän valmiuden ylläpitämistä sekä valmiutta reagoida häiriötilanteisiin. Asevelvollisten koulutukseen kohdennetaan tulostavoitteiden edellyttämät henkilöstöresurssit. Kansainvälinen yhteistyö on lisääntynyt ja kansainvälinen harjoitustoiminta on monipuolistunut ja muuttunut vaativammaksi. Lisäksi henkilöstön osallistuminen kansainvälisen sotilaallisen kriisinhallinnan tehtäviin on tärkeää kansainvälisen osaamisen edistämiseksi.

Henkilöstön työssä jaksamista ja toimintakykyä tuetaan laadukkaalla työaika- ja työkykyjohtamisella, käyttämällä ja kehittämällä joustavia työntekomenetelmiä ja työaikamuotoja, analyoimalla henkilöstökyselyjen tuloksia sekä reagoimalla esille nouseviin kehittämis-kohteisiin. Lisäksi tarkastellaan Puolustusvoimien henkilöstön virka- ja työehtojen kehittämismahdollisuuksia rahoitusresurssien puitteissa. Henkilöstömäärällä on kriittinen vaikutus työssä jaksamiseen.

Suorituskykyvaatimusten koveneminen edellyttää henkilöstömäärän lisäämistä. Puolustusvoimien yhteisten ja Maa-, Meri- ja Ilmavoimien suorituskykyjen kehittämisen ohella lisäresursseja tarvitaan uusiin teknologioihin liittyvään osaamiseen, kyber-, avaruus- ja informaatio-suorituskykyjen kehittämiseen sekä sotilastiedustelulainsäädännön toimeenpanoon.

Puolustushallinnossa on jo pitkään tunnistettu tarve lisätä Puolustusvoimien henkilöstömäärää noin 600 henkilötyövuodella. Näistä noin 100 toteutuu kuluvalle vaalikaudella. Tavoitteena on kasvattaa henkilöstömäärää 500 henkilötyövuodella asteittain 2020-luvun loppuun mennessä niin, että se vastaa velvoitteiden edellyttämää tarvetta. Jotta varusmiesten kouluttajamäärätavoite, 2,5 kouluttajaa/joukkue, voidaan saavuttaa, sopimussotilaiden määrä on turvattava 350 henkilötyövuoden tasolle.

Sotilaseläkejärjestelmän muutoksen ja opistoupseerien poistuman vaikutusten arviointia sekä henkilöstöjärjestelmän kehittämistä jatketaan.

4.6.2 Taloudelliset voimavarat

Toimintaympäristön kehitystä vastaavan puolustuskyvyn ylläpitäminen ja kehittämisedellytykset varmistetaan. Tähän tarkoitukseen kohdennettavat resurssit sisällytetään vaalikauden ylittävään rahoituskehykseen. Yksityiskohtaiset rahoituspäätökset tehdään osana julkisen talouden suunnitelmien sekä talousarvioesitysten laatimista.

Suomen puolustusbudjetti vuonna 2021 on yhteensä 4,6 miljardia euroa, mikä on noin 1,8 prosenttia bruttokansantuotteesta. Puolustusmenoihin voidaan kansainvälisen käytännön mukaan lukea myös sotilaseläkkeet, osa Rajavartiolaitoksen menoista ja ulkoministeriön osuus sotilaallisen kriisinhallinnan menoista. Näin laskettuna BKT-osuus on noin 2,1 prosenttia. Strategisten hankkeiden osuus vuoden 2021 puolustusbudjetista on 1,5 miljardia euroa. Monitoimihävittäjien hankinnan rahoitusprofiili vaikuttaa merkittävästi puolustusbudjetin vuosivaihteluun selontekokaudella. Puolustusbudjetti säilyy strategisten hankkeiden hankinnan ajan korkeammalla tasolla, minkä jälkeen sen arvioidaan palaa- van aiemmalle tasolle.

Puolustusvoimien toimintamenojen (pois lukien palkkausmenot), puolustusmateriaalihankintojen sekä sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenojen määrärahoihin tehdään selontekokaudella vakiintuneen käytännön mukaiset kustannustasotarkistukset.

Puolustusvoimien suorituskyvyn ylläpito ja kehittäminen ovat riippuvaisia vuoden 2017 puolustusselonteon resurssikirjausten konkretisoitumisesta julkisen talouden suunnitelmiin täysimääräisesti. Puolustusvoimien suorituskykyä on ylläpidetty ja kehitetty näiden resurssikirjausten pohjalta: materiaali-investointien tason osittainen palauttaminen, valmiuden parantamisen lisärahoitus ja strategisten hankkeiden erillisrahoitus ovat mahdollistaneet puolustuskyvyn ylläpidon tehtävien edellyttämällä tasolla. Menojen uudelleenkohdennukset ja leikkaukset muodostavat kasvavan haasteen ja heikentävät puolustuskyvyn pitkäjänteistä ylläpitoa ja kehittämistä.

Laivue 2020 -hankkeella korvataan käytöstä poistuva Merivoimien aluskalusto, ja HX-hankkeella korvataan Ilmavoimien poistuvat suorituskyvyt. Eduskunta on hyväksynyt täysimääräisesti molempiin strategiaan suorituskykyhankkeisiin kohdennettavan lisärahoituksen. Hankintasopimuksista aiheutuvat indeksi- ja valuuttakurssimenot katetaan erikseen vuosittaisissa talousarvioissa. Monitoimihävittäjien hankinnan sitomattomaan rahoitukseen tehdään vuosittain tarvittavat ostovoimakorjaukset.

Henkilöstön asteittainen lisääminen edellyttää resurssien lisäämistä. Henkilöstömäärän kasvattaminen 500 henkilötyövuodella edellyttää tavoitetilassaan 2020-luvun loppuun mennessä noin 38 milj. euron vuosittaista pysyvää tasokorotusta. Sopimussotilaiden 350 henkilötyövuoden tason turvaaminen tarkoittaa vuosittain 80 henkilötyövuoden lisäystä.

Asevelvollisuuskomitea määrittää myöhemmin tavoitteet valitsemilleen kehittämiskoh-teille. Tavoitteiden saavuttamisesta ja mahdollisista toimenpideohjelmista saattaa aiheu-tua kustannusvaikutuksia, jotka kohdistuvat esimerkiksi kutsuntoihin ja vapaaehtoiseen maanpuolustukseen. Varusmiespalveluksessa oleville asevelvollisille sekä vapaaehtoista asepalvelusta suorittaville naisille maksettavien päivärahojen tasoja korotetaan ja muita palveluksenaikaisia taloudellisia etuuksia kehitetään selontekokaudella.

Uusi sotilastiedustelua koskeva laki mahdollistaa tiedonhankintamenetelmät, joiden myötä käsiteltävän tiedustelutiedon määrä kasvaa. Samalla kehitetään tietojärjestelmiä manuaalisen työn vähentämiseksi, mikä osaltaan vaatii lisäresursseja sekä sotilas- että siviilitiedustelutoiminnan turvaamiseksi. Tulevaa toimintaa määritetään myös tiedustelu-selonteossa, jonka hallitus antaa eduskunnalle vuoden 2021 loppuun mennessä.

Kriittisen osaamisen kehittäminen, digitalisaatio sekä sotilaallisen huoltovarmuuden turvaaminen edellyttävät riittävää panostusta puolustuksen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan.

5 YHTEENVETO

1. Suomen puolustuksen toimintaympäristö säilyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana. Maa-, meri- ja ilmaulottuvuuksien lisäksi korostuvat kyber- ja informaatiotoimintaympäristöt sekä avaruus. Arktisten lähialueiden merkitys kasvaa.
2. Laaja-alainen vaikuttaminen haastaa yhteiskunnan kriisinsietokykyä, puolustusvalmiutta ja puolustuskyvyn ylläpitoa. Tämä edellyttää kokonaisturvallisuuden toimintamallin päivittämistä ja puolustuksen kehittämistä.
3. Tiivis kansainvälinen puolustusyhteistyö vahvistaa Suomen puolustuskykyä. Puolustusyhteistyöllä kehitetään Suomen yhteistoimintakykyä keskeisimpien kumppanien kanssa kaikkia Suomeen vaikuttavia turvallisuustilanteita varten. Suomella tulee olla kyky toimia yhdessä keskeisimpien kumppanien kanssa, erikseen päätettäessä, niin normaalioloissa, normaaliolojen häiriötilanteissa kuin poikkeusoloissakin.
4. Puolustusvalmiutta ylläpidetään. Puolustusjärjestelmää kehitetään vastaamaan paremmin toimintaympäristössä, sodankäynnissä ja uhkissa tapahtuneisiin ja tapahtuviin muutoksiin. Paikallispuolustus uudistetaan. Viranomaisyhteistyön merkitys ja reserviläisten rooli kasvavat. Toimiva, ajanmukainen ja kehittyvä asevelvollisuus on Suomen puolustuksen perusta.
5. Suomen puolustusta kehitetään pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti yhtenä kokonaisuutena. Laivue 2020- ja HX -hankkeiden toimeenpanoa jatketaan. Samalla huolehditaan maapuolustuksen ja puolustusjärjestelmän muiden osien ylläpidosta.
6. Tämän selonteon linjaukset ja niiden toimeenpano ulottuvat vuosikymmenen loppuun.

LIITTEET (4 kpl)

- Liite 1: Vuoden 2017 puolustusselonteon resurssitaso
- Liite 2: Pysyvä rakenteellinen yhteistyö ja Euroopan puolustusrahasto
- Liite 3: Maaryhmät
- Liite 4: Käsitteitä, määritelmiä ja selitteitä

Liite 1: Vuoden 2017 puolustuselonteon resurssitaso

Vuoden 2017 puolustuselonteon resurssitaso koostuu kolmesta kokonaisuudesta:

- Turvallisuusympäristön muutoksen edellyttämät vuotuiset lisäresurssit valmiuden parantamiseksi arvioitiin 55 miljoonaksi euroksi vuodesta 2018 alkaen. Puolustusvoimien toimintamäärärahoja on lisätty tähän perustuen 50 miljoonalla eurolla vuodesta 2018 alkaen.
- Puolustusvoimien materiaali-investointitason säilyttämisen edellyttämä vuotuinen lisäresurssitarve arvioitiin parlamentaarisen selvitysryhmän suositusten mukaisesti 150 miljoonaksi euroksi indeksikorotusten lisäksi vuodesta 2021 alkaen. Em. lisäykset on otettu sovitulla tavalla huomioon puolustusmateriaalihankintoihin myönnettyissä määrärahoissa.
- Merivoimien sekä Ilmavoimien strategisten suorituskykyhankkeiden (Laivue 2020 ja HX) valmistelua jatketaan ja poistuvat suorituskyvyt korvataan. Hankkeet toteutetaan budjettirahoituksella vuosina 2019–2031. Eduskunta teki keskeisimmät päätökset Laivue 2020 -hankinnan rahoituksesta vuoden 2018 talousarviossa ja monitoimihävittäjien hankinnan rahoituksesta vuoden 2021 talousarviossa.

Seuraavat tekijät ovat muuttaneet VNPS 2017:n mukaista resurssitasoa:

- Vuoden 2015 hallitusohjelmaan perustuvien toimintameno- ja säästöjen vähentävä kehysvaikutus on 27 miljoonaa euroa vuoden 2017 budjettitasoon nähden.
- Puolustusvoimien toimintamenoihin on kohdennettu vuodesta 2020 alkaen asteittain kasvava 0,3 % säästövelvoite liittyen toiminnan digitalisointiin ja tuottavuuden parantamiseen (ns. JTS-miljardin tuottavuussäästö). Hallituksen keväällä 2020 tekemä päätös, ettei säästöä jatketa vuodesta 2023 alkaen, merkitsee sitä, että pysyvä vähennys on vuositasolla noin 19 miljoonaa euroa.
- Vuoden 2019 hallitusohjelman perusteella Puolustusvoimien määrärahoja lisätään asteittain 10 miljoonalla eurolla vuoteen 2023 mennessä. Lisäys käytetään henkilö- ja tehtävämäärän kasvattamiseen, kertausharjoitusten lisäämiseen ja vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen. Lisäksi on päätetty useista kertaluonteisista pienemmistä määrärahalisäyksistä.
- Vuosien 2022–2025 julkisen talouden suunnitelmassa kohdennettiin puolustusministeriön hallinnonalalle 35 miljoonan euron kehysvähennys vuodesta 2023 alkaen. Tämän lisäksi hallinnonalalle kohdennettiin kahden miljoonan euron matkustussäästö vuodesta 2023 alkaen.

Liite 2

PYSYVÄ RAKENTEELLINEN YHTEISTYÖ (PRY)

EU:n neuvosto teki päätöksen pysyvän rakenteellisen yhteistyön (PRY) käynnistämisestä joulukuussa 2017. Yhteistyöhön osallistuvat kaikki EU:n jäsenmaat lukuun ottamatta Tanskaa ja Maltaa.

PRY:n on määrä edistää EU:n tavoitteiden saavuttamista, tukea jäsenmaita sotilaallisen suorituskyvyn kehittämisessä sekä syventää puolustusyhteistyötä. PRY toimii kahdella tasolla:

1. Osallistujamaat ovat tehneet toisilleen oikeudellisesti velvoittavia sitoumuksia, joiden toimeenpanoa arvioidaan säännöllisesti.
 - **Puolustusmateriaalialan investointien** saralla osallistujamaat sitoutuvat mm. puolustusmenojen kasvattamiseen sekä investointeihin, tutkimukseen ja kehitykseen.
 - **Puolustusjärjestelmien yhdenmukaistamisen** osalta painottuu mm. aktiivinen osallistuminen puolustuksen vuosittaiseen arviointiin (*Coordinated Annual Review on Defence, CARD*) ja puolustusrahaston alla tehtävään yhteistyöhön.
 - **Joukkojen käytettävyyteen** tähtäävät sitoumukset koskevat mm. osallistumista YTPP-operaatioihin ja EU:n taisteluosastoihin sekä operaatioiden yhteisrahoituksen laajentamista.
 - **Suorituskykypuutteisiin** liittyen PRY-maat sitoutuvat selvittämään hankinnoissaan ensisijaisesti eurooppalaisia yhteisjärjestelyitä ja osallistumaan ainakin yhteen PRY-projektiin.
 - **Eurooppalaisten materiaalihankkeiden** osalta painotetaan Euroopan puolustusviraston (*European Defence Agency, EDA*) roolia suorituskyky-yhteistyössä ja sen tukea Euroopan puolustusteollisen pohjan vahvistamiselle.
2. Sitoumuksia toimeenpannaan yhteistyöprojekteilla, joihin maat osallistuvat omista lähtökohdistaan. Projekteja on kaiken kaikkiaan 46, joista Suomi on liittynyt varsinaisena jäsenenä neljään ja tarkkailijana kahdeksaan (2021).

PRY on jaettu strategiisiin jaksoihin, joista ensimmäiset ovat vuosina 2018–2020 ja 2021–2025. Jaksojen alussa tarkennetaan tavoitteet sitoumusten täyttämiseksi. Osallistuvat jäsenvaltiot laativat vuosittain kansalliset toimeenpanosuunnitelmat, joissa raportoidaan sitoumusten toimeenpanosta kuluneena vuonna ja esitetään suunnitelmat tuleville vuosille.

EUROOPAN PUOLUSTUSRAHASTO (EDF)

Euroopan komissio esitti kesällä 2018 Euroopan puolustusrahastoa (*European Defence Fund, EDF*) osaksi Euroopan unionin monivuotista rahoituskehystä 2021–2027. Kyseessä on uusi rahoitusinstrumentti, josta tuetaan puolustustarvikkeiden ja -teknologioiden yhteistä tutkimusta ja kehittämistä.

Rahastosta tuettavat projektit kattavat puolustusmateriaalin koko tutkimus- ja kehittämissyklin. Tavoitteena on lisätä Euroopan puolustusteollisuuden ja tutkimustoimijoiden kilpailukykyä, tehokkuutta ja innovaatiokykyä ja siten edistää EU:n strategista autonomiaa. Lisäksi rahaston on tarkoitus kannustaa synergioiden hyödyntämiseen ja päällekkäisyyksien vähentämiseen puolustusteollisuudessa sekä vahvistaa yhtenäisiä ja avoimia EU:n sisämarkkinoita.

Puolustusrahasto aloitti toimintansa vuonna 2021, ja sitä toteutetaan vuosittaisten työohjelmien mukaisesti. Rahaston budjetti seitsemälle vuodelle on 7,953 miljardia euroa (käyvin hinnoin).

Rahoitusta myönnetään projekteille pääasiassa kilpailullisten hakujen kautta. Edunsaajina ovat lähtökohtaisesti teollisuus- ja tutkimuskonsortiot, ja myönnettävän EU-rahoituksen taso riippuu projektin luonteesta. Puolustustutkimusta voidaan rahoittaa täysimääräisesti, mutta kehittämisprojekteissa edellytetään lisärahoitusta jäsenmailta tai teollisuudelta.

Rahastosta tuettavat projektit on toteutettava yhteistyössä vähintään kolmen, kolmessa eri valtiossa sijaitsevan yrityksen tai tutkimuslaitoksen välillä. Erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten sekä pienten suuryritysten (midcap) osallistumista kehittämisprojekteihin pyritään edistämään mm. erilaisten bonusjärjestelyjen kautta. Ehdotuksia rahoitettaviksi projekteiksi arvioidaan asetuksissa määritellyin kriteerein. Arviossa korostuvat muun muassa toimien laatu ja tehokkuus, murroksellisuuspotentiaali, innovatiivisuus ja teknologinen kehitys, Euroopan puolustusteollisuuden kilpailukyky, EU:n turvallisuus- ja puolustusintressit sekä rajat ylittävän yhteistyön lisääminen.

Liite 3

MAARYHMÄT

Joint Expeditionary Force (JEF)

Ison-Britannian johtama JEF on kymmenen maan – Alankomaiden, Islannin, Ison-Britannian, Latvian, Liettuan, Norjan, Ruotsin, Suomen, Tanskan ja Viron – muodostama monenvälinen puolustusyhteistyön kehys, johon Suomi liittyi kesällä 2017, yhtä aikaa Ruotsin kanssa.

JEF-yhteistyön päämääränä on kehittää osallistujamaiden sotilaallisia valmiuksia, ennaltaehkäistä erilaisia kriisejä sekä tarvittaessa toimia yhdessä kriisitilanteissa. Yhdessä harjoittelu ja sotilaallisen harjoitustoiminnan keskinäinen koordinointi ovat tärkeä osa JEF:n toimintaa. Yhteiset harjoitukset painottuvat Pohjois-Eurooppaan.

JEF-yhteistyökehys soveltuu hyödynnettäväksi monenlaisissa operaatioissa. JEF-maaryhmä ei välttämättä toimi itsenäisesti, vaan yhteistyökehystä voidaan käyttää tukemaan esimerkiksi YK:n, Naton tai EU:n operaatiota. Kutakin tehtävää ja tilannetta varten muodostetaan räätälöity joukko, ja jokainen maa päättää mahdollisesta osallistumisestaan itse ja oman kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

Euroopan interventioaloite (European Intervention Initiative, EI2)

Euroopan interventioaloite perustettiin Ranskan aloitteesta vuoden 2018 kesäkuussa ja Suomi liittyi mukaan marraskuussa 2018. Aloitteeseen osallistuu 13 maata: Alankomaat, Belgia, Espanja, Iso-Britannia, Italia, Norja, Portugali, Ranska, Ruotsi, Saksa, Suomi, Tanska ja Viro.

EI2 tarkoituksena on kehittää Euroopan strategista kulttuuria ja puolustushallintojen suhteita, tukea yhteisen tilannekuvan rakentamista, luoda edellytyksiä ennakoinnille ja tiedonjaolle sekä kehittää strategis-poliittisella tasolla Euroopan valmiutta vastata sitä koskeviin kriiseihin ja turvallisuushaasteisiin.

Yhteisen strategisen toimintakulttuurin kehittämällä pyritään tukemaan Euroopan maiden kykyä käynnistää ja toimeenpanna sotilaallisia missioita ja operaatioita EU:n, Naton, YK:n tai tilannekohtaisesti koottavien maakoalitioiden puitteissa.

Kehysvaltioryhmä (Framework Nations Concept, FNC)

Saksan johtamaan kehysvaltioryhmään osallistuu 21 maata. Suomi, Itävalta ja Sveitsi liittyivät ryhmään vuonna 2017. Ruotsi puolestaan liittyi mukaan 2018. Ryhmässä on mukana monia Suomelle tärkeitä yhteistyökumppaneita Itämeren ja Pohjois-Euroopan alueelta, kuten Saksa, Puola, Alankomaat, Baltian maat, Ruotsi, Tanska ja Norja.

FNC-kehysvaltioryhteistyö kehittää Puolustusvoimien kansainvälistä yhteistoimintakykyä ja tukee suorituskykyjen kehittämistä ja ylläpitoa kansallisessa puolustuksessa. Osallistuminen ryhmän toimintaan tukee samalla EU:n puolustusyhteistyötä, Suomen kumppanuusyhteistyötä Naton kanssa sekä kahdensivälistä puolustusyhteistyötä Saksan kanssa.

Kehysvaltioryhmän puitteissa on toimintoja eurooppalaisten suorituskykyvajeiden täyttämiseksi, joihin Suomi on osallistunut Puolustusvoimien tarpeiden perusteella. Suomi ei ole ilmoittanut joukkoja FNC:n laajojen joukkokokonaisuuksien rakentamiseksi.

Liite 4: Käsitteitä, määritelmiä ja selitteitä

Useilla käsitteillä on myös yleiskielisiä ja muita merkityksiä. Eräille käsitteille on alla annettu selite niiden merkityksestä tämän selonteon yhteydessä varsinaisen käsitelmäärittelyn sijaan.

CBRNE

CBRNE-uhalla tarkoitetaan kemiallisista aineista (C), biologisista taudinaiheuttajista (B), radioaktiivisista aineista (R) ja ydinaseista (N) sekä räjähteistä (E) sekä näitä koskevan tietotaidon väärinkäytöstä johtuvia vaaratilanteita (ml. aseellinen käyttö).

Hybridivaikuttaminen

Hybridivaikuttamiselle ei ole kansainvälisesti hyväksyttyä yhteistä määritelmää. Käytössä on myös useita toisiaan muistuttavia ja merkitykseltään osin päällekkäisiä termejä (hybridituhkat, hybridivaikuttaminen, hybridiopeeraatiot, hybridisodankäynti). Pääosin terminologian käyttö on läntisessä turvallisuuskeskustelussa helposti ymmärrettävää, mutta painotuksissa ja keinovalikoiman laajuudessa on eroja. Vaikka keinovalikoima ymmärretään yleisesti laajana, painottuvat kuvailuissa usein esimerkiksi kyber- ja informaatiotoimintaympäristöt. Puolustuselonteossa aihetta käsitellään sotilaallisessa varautumisessa käytettävien uhkakuvien näkökulmasta laaja-alaisena vaikuttamisena.

Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko (2020) kuvailee hybridivaikuttamisen seuraavasti:

Hybridivaikuttamisessa valtiollinen tai muu ulkoinen toimija pyrkii vaikuttamaan samanlaisesti tai jatkumona, suunnitelmallisesti ja eri keinoja käyttäen kohteen haavoittuvuuteen omien tavoitteidensa saavuttamiseksi. Keinovalikoima on laaja, ja siihen kuuluu muun muassa poliittisia, diplomaattisia, taloudellisia ja sotilaallisia keinoja sekä informaatio- ja kybervaikuttamista. Vaikuttaminen on vahingollista ja sitä pyritään tekemään niin, että se on kiistettävissä.

Isäntämaatuki

Isäntämaatuella (Host Nation Support) tarkoitetaan toimenpiteitä, jotka isäntävaltio erikseen niin sovittaessa toteuttaa toisen valtion joukkojen toimintaedellytysten tukemiseksi normaalioloissa, poikkeusoloissa sekä kriisin tai konfliktin aikana.

Kokonaismaanpuolustus

Kokonaismaanpuolustukseen kuuluvat kaikki ne kansalliset ja kansainväliset sotilaalliset ja siviilialojen toimet, joilla turvataan sotilaallisen maanpuolustuksen toimintaedellytykset poikkeusoloissa.

Kokonaisturvallisuus

Yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehtimista viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä. Yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja ovat: johtaminen; kansainvälinen ja EU-toiminta; puolustuskyky; sisäinen turvallisuus; talous, infrastruktuuri, huoltovarmuus; väestön toimintakyky ja palvelut; henkinen kriisinkestävyys. Kokonaisturvallisuuden sisältö ja toteutus kuvataan Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa. Uusi strategia vahvistetaan syksyllä 2022.

Kybertoimintaympäristö ja -turvallisuus

Kybertoimintaympäristö muodostuu yhdestä tai useammasta sähköisessä muodossa olevan datan tai informaation käsittelyyn tarkoitettusta tietojärjestelmästä. Kyberturvallisuus on tila, jossa kybertoimintaympäristöstä yhteiskunnan elintärkeille toiminnoille tai muille kybertoimintaympäristöstä riippuvaisille toiminnoille koituvat uhkat ja riskit ovat hallinnassa.

Operatiiviset joukot

Koko valtakunnan alueella käytettäväksi tarkoitettuja sodan ajan joukkoja, jotka koulutetaan ja varustetaan soveltuviksi monipuolisiin ja vaativiin taistelutehtäviin eri toimintaolosuhteissa. Operatiivisia joukkoja käytetään tilanteen mukaan puolustuksen painopisteen muodostamiseen ja vaativimpiin taistelutoimiin.

Alueelliset joukot

Alueelliseen taisteluun tarkoitettuja sodan ajan joukkoja, jotka on koulutettu ja varustettu käyttöalueensa olosuhteiden mukaisesti taistelutehtäviin. Tässä selonteossa alueellisten joukkojen käsitteestä luovutaan. Pääosa alueellisista joukoista muutetaan paikallisjoukoiksi ja joitain osia operatiivisiksi joukoiksi.

Paikallisjoukot

Paikallisjoukot ovat paikallisiin suojaus-, taistelu- ja tukemistehtäviin käytettäviä sodan ajan joukkoja, joilla luodaan valtakunnallinen kattavuus valvomalla alueita, perustamalla joukkoja, suojaamalla ja puolustamalla kohteita sekä tukemalla muita viranomaisia. Paikallispuolustuksen uudistuksessa parannetaan paikallisjoukkojen valmiutta ja suorituskykyä sekä lisätään niiden koko maan läsnäoloa merkittävästi.

Paikkatieto

Paikkatieto on tietoa kohteesta, jonka sijainti tunnetaan ja se sisältääkin aina viittauksen tiettyyn paikkaan tai alueeseen. Paikkatieto voi kuvata myös mitä tahansa toimintaa tai ilmiötä, jolla on sijainti. Paikkatieto on sijaintitiedon ja kohteen tai ilmiön ominaisuuksia kuvaavan ominaisuustiedon muodostama tietokokonaisuus.

Puolustusjärjestelmä

Puolustusjärjestelmä on järjestelmänäkökulma maanpuolustukseen. Tässä selonteossa puolustusjärjestelmä kuvaa Suomen maanpuolustuksen kokonaisuuden osajärjestelmistä koostuvana järjestelmänä ja Puolustusvoimat sen osana.

Puolustusjärjestelmä on sotilaallisen puolustuksen ja kokonaismaanpuolustuksen muiden toimijoiden kokonaisuus. Puolustusjärjestelmä tuottaa puolustuskyvyn osuuden yhteiskunnan kokonaisturvallisuudesta.

Puolustusjärjestelmä tuottaa sotilaallista puolustuskykyä Puolustusvoimien johtoportaiden, joukkojen ja järjestelmien toiminnalla. Puolustuskyvyn kokonaisuuteen kuuluu valtiojohdon johtaman kokonaismaanpuolustuksen muu toiminta, jossa korostuvat strateginen viestintä, yhteiskunnan resilienssi ja huoltovarmuus, viranomaisyhteistyö, kansainvälinen puolustusyhteistyö ja vapaaehtoinen maanpuolustus.

Puolustusjärjestelmä voidaan jakaa osajärjestelmiin, jotka sisältävät sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävien toteuttamiseen tarvittavan henkilöstön, materiaalin ja osaamisen sekä kokonaismaanpuolustuksen muun toiminnan ja voimavarat. Sotilaallisia osajärjestelmiä ovat mm. tiedustelu- ja valvonta-, johtamis-, taistelu-, logistiikka-, joukkotuotanto- ja toiminnanohjausjärjestelmä.

Puolustusvoimat vastaa puolustusjärjestelmän sotilaallisten osien kehittämisestä ja osallistuu asiantuntijana muiden puolustusjärjestelmän osien ja toimintojen kehittämiseen. Sotilaallisia osajärjestelmiä kehitetään suorituskykyperusteisesti vastaamaan tehtäviin ja arvioituun uhkaan. Rajavartiolaitoksen sotilaallisia suorituskykyjä kehitetään osana puolustusjärjestelmää.

Puolustuskyky

Puolustuskyvyllä tarkoitetaan tässä selonteossa Suomen puolustusjärjestelmän kykyä maanpuolustukseen ja Puolustusvoimien kykyä täyttää lakisääteiset tehtävänsä puolustusjärjestelmän osana.

Puolustusyhteistyö

Puolustusyhteistyöllä tarkoitetaan puolustusministeriön ohjauksessa tehtävää kansainvälistä, kahden- ja monenvälistä puolustuspoliittista ja sotilaallista yhteistyötä Suomen puolustuskyvyn tukemiseksi ja vahvistamiseksi sekä yhteistoimintakyvyn parantamiseksi. Kansainvälinen harjoitustoiminta sekä kansainvälinen materiaaliyhteistyö ovat osa puolustusyhteistyötä.

Resilienssi

Yksilöiden ja yhteisöjen kyky ylläpitää toimintakykyä muuttuvissa olosuhteissa sekä valmius kohdata häiriöitä ja kriisejä ja palautua niistä. Termiä resilienssi käytetään osin samassa merkityksessä kuin termiä kriisinkestävyys.

Sotilaallinen suorituskyky

Sotilaallinen suorituskyky muodostuu järjestelmän ja/tai joukon toiminnan mahdollistavista suunnitelmista ja eri tehtäviin harjoitelluista käyttö- ja toimintaperiaatteista, riittävästä ja osaavasta henkilöstöstä, tehtävään tarvittavasta materiaalista, toimintaan tarvittavasta infrastruktuurista ja Puolustusvoimien omasta tai yhteiskunnan tarjoamista tukeutumismahdollisuuksista.